

Strategie podpory malých a středních podniků v České republice pro období 2021 – 2027

Obsah

Úvod	6
Základní východiska	9
Podnikatelské prostředí	13
Výchozí stav	13
Strategický cíl - Příznivé podnikatelské prostředí pro MSP	15
Strategický cíl - Posílení a rozvoj podnikatelské infrastruktury	17
Přístup k financím	19
Výchozí stav	19
Strategický cíl - Diverzifikace zdrojů financování MSP ve všech fázích rozvoje.....	20
Přístup na trhy	24
Výchozí stav	24
Strategický cíl – Významná přítomnost českých MSP na zahraničních trzích.....	26
Pracovní síla, dovednosti a vzdělávání	30
Výchozí stav	30
Strategický cíl – Rozvoj dovedností žáků a studentů v souladu s požadavky trhu práce	32
Strategický cíl – Zajištění dalšího vzdělávání zejména v oblasti klíčových dovedností	33
Výzkum, vývoj a inovace	36
Výchozí stav	36
Strategický cíl – Plný rozvoj inovačních schopností MSP	38
Digitalizace	40
Výchozí stav	40
Strategický cíl – Digitální transformace MSP v ČR	42
Nízkouhlíková ekonomika a účinné nakládání se zdroji	45
Výchozí stav	45
Strategický cíl - Přejít MSP k nízkouhlíkové ekonomice	47
Strategický cíl - Efektivnější využívání zdrojů ze strany MSP	48
Implementace strategie	51
Řízení strategie	51
Monitoring a evaluace	52
Komunikace	53
Zdroje financování	53
Seznamy	55
Seznam grafů	55
Seznam obrázků.....	55
Seznam příloh.....	55

Použité zkratky

AI	Umělá inteligence (<i>Artificial intelligence</i>)
AMSP	Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR
BERD	Výdaje na výzkum a vývoj uskutečněné (užité) v podnikatelském sektoru (<i>Business Enterprise expenditure on R&D</i>)
B2B	Specifický model obchodních vztahů mezi obchodními společnostmi (<i>Business to Business</i>)
B2G	Specifický model obchodních vztahů mezi podniky a vládou (<i>Business to Government</i>)
CBAA	Česká asociace andělských investorů (<i>Czech Business Angel Association</i>)
CNG	Stlačený zemní plyn (<i>Compressed Natural Gas</i>)
COFUND	Kofinancování regionálních, národních a mezinárodních programů (<i>Co-Funding of regional, national and international programmes</i>)
CO ₂	Oxid uhličitý
ČEB	Česká exportní banka
ČMKOS	Českomoravská konfederace odborových svazů
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka
ČR	Česká republika
ČVUT	Česká vysoké učení technické
DLT	Technologie distribuovaných záznamů (<i>Distributed Ledger Technology</i>)
EBP	Evropské partnerství pro blockchain (<i>European Blockchain Partnership</i>)
EBSI	Evropská infrastruktura pro blockchainové služby (<i>European Blockchain Services Infrastructure</i>)
EIF	Evropský investiční fond
EFRR	Evropský fond pro regionální rozvoj
EK	Evropská komise
EU	Evropská unie
EU ETS	Systém EU pro obchodování s emisemi (<i>EU Emissions Trading System</i>)
EP	Evropský parlament
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
EUR	Euro
FST	Fond pro spravedlivou transformaci
GDV	Globální hodnotové řetězce (<i>Global Value Chain</i>)
HDP	Hrubý domácí produkt

HNP	Hrubý národní produkt
HK ČR	Hospodářská komora ČR
HPC	Výpočetní cluster (<i>High-Performance Computing</i>)
ICT	Informační a komunikační technologie (<i>Information and Communication Technologies</i>)
IT	Informační technologie
IoT	Internet věcí (<i>Internet of Things</i>)
JKM	Jednotné kontaktní místo
KET	Klíčové technologie (<i>Key Enabling Technologies</i>)
KPR	Kancelář prezidenta republiky
KZPS ČR	Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR
LNG	Zkapalněný zemní plyn (<i>Liquefied Natural Gas</i>)
MD	Ministerstvo dopravy
MF	Ministerstvo financí
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	Malé a střední podniky
MSp	Ministerstvo spravedlnosti
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MV	Ministerstvo vnitra
MZV	Ministerstvo zahraničních věcí
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OP PIK	Operační program Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost
OP TAK	Operační program Technologie a aplikace pro konkurenceschopnost
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OZE	Obnovitelné zdroje energie
PR	Vztahy s veřejností (<i>Public relations</i>)
RIA	Hodnocení dopadů regulace (<i>Regulatory Impact Assessment</i>)
RIS3	Národní výzkumná a inovační strategie pro inteligentní specializaci (<i>Research and Innovation Strategy for Smart Specialisation</i>)

RRF	Nástroj na podporu oživení a odolnosti (<i>Recovery and Resilience Facility</i>)
RVP	Rámcové vzdělávací programy
SMET	Pracovní skupina pro prosazování pravidel jednotného trhu (<i>Single Market Enforcement Task-Force</i>)
SOČR ČR	Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR
SP ČR	Svaz průmyslu a dopravy ČR
s.r.o.	Společnost s ručením omezeným
STEM	Věda, technologie, inženýrství a matematika (<i>Science, Math, Engineering and Technology</i>)
TA ČR	Technologická agentura České republiky
TC AV	Technologické centrum Akademie věd ČR
ÚPV	Úřad průmyslového vlastnictví.
ÚV ČR	Úřad vlády ČR
VaV	Výzkum a vývoj
VaVal	Výzkum, vývoj a inovace
VUT	Vysoké učení technické
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)
ZK	Zahraniční kanceláře

Úvod

Malé a střední podniky hrají od přechodu na tržní hospodářství nezastupitelnou roli z pohledu růstu české ekonomiky, tvorby pracovních míst či inovativnosti. Vedle makroekonomického hlediska pak mají MSP značný nejen ekonomický, nýbrž i kulturní a sociální význam na regionální úrovni. Pomáhají formovat prostředí na lokální úrovni, přispívají k budování komunitní soudržnosti a upevňování mezilidských vztahů, neboť jejich majitelé často bydlí v místě působení svého podniku. Zároveň jsou však mimořádně citlivé na ekonomické výkyvy, mnohdy se dostávají do existenčních potíží a zejména v prvních letech své existence jsou náchylné k zániku. Zároveň platí, že zatímco větší společnosti si mohou dovolit investovat více finančních prostředků do inovací a systematického zvyšování přidané hodnoty, u MSP to bývá s investicemi složitější a čelí tak rovněž výzvám ve smyslu zvyšování své produktivity. Proto je jejich podpora mimořádně důležitá a je jednou ze strategických priorit nejen České republiky, ale také Evropské komise, jelikož MSP mají zásadní význam pro dvojí transformaci na udržitelnou a digitální ekonomiku.

Ministerstvo průmyslu a obchodu se ve snaze o konsolidaci a optimalizaci politiky a nástrojů podpory MSP v období 2021 – 2027 rozhodlo pro posouzení vhodnosti současného nastavení, které vychází ze stávající Koncepce podpory MSP na období 2014 – 2020 (Koncepce), a dále zhodnocení celkového postavení MSP v ČR, realizovat detailní analýzu zaměřující se na posouzení kombinace politik v oblasti MSP,¹ kterou ve spolupráci s MPO a EK vypracovala Světová banka.² V návaznosti na identifikované potřeby MSP byla zformulována doporučení zaměřená zejména na posílení jejich produktivity. Zpracování analýzy tak představovalo první krok pro stanovení základních priorit, které dále MPO ve spolupráci s relevantními resorty, institucemi či agenturami při zohlednění dalších klíčových dokumentů rozpracovalo v rámci předkládané Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021 – 2027. Součástí procesu bylo rovněž zpracování dílčích situačních analýz v klíčových oblastech, které podchytily aktuální stav a trendy v těchto oblastech a umožnily tak identifikovat hlavní problémy a slabá místa.

Stávající Koncepce si dávala za cíl kontinuálně posilovat konkurenceschopnost a ekonomickou výkonnost MSP založenou na využití a rozvoji jejich inovačního potenciálu, znalostech a vzdělávání, internacionalizaci vyplývající z výhod vnitřního trhu EU a nových trhů ve třetích zemích a snižování energetické náročnosti podnikání. V období 2014 – 2020 se úspěšně dařilo tyto cíle plnit, a to zejména prostřednictvím Operačního programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) a dalších opatření financovaných z národních prostředků. Implementace Koncepce byla sledována a vyhodnocována v rámci Zprávy o vývoji podnikatelského prostředí³ za příslušný rok, která popisuje vývoj a stav podnikatelského prostředí z pohledu snižování administrativní zátěže pro podnikatele a posilování konkurenceschopnosti MSP. Řada z prioritních oblastí stanovených v Koncepci je pro české MSP stále aktuální, nicméně vzhledem k současnému vývoji globální ekonomiky a rychle se měnícím podmínkám na světových trzích je potřeba přizpůsobit nastavení podpory pro MSP v dalším období tak, aby klíčová opatření a iniciativy na rozvoj podnikání napomáhaly českým MSP čelit celé řadě výzev v éře digitalizace, rostoucího významu služeb, klimaticko-energetických změn, pandemií či významných demografických změn, které by mohly snížit jejich konkurenceschopnost.⁴

Cílem tohoto dokumentu je tak vhodně nastavit politiku podpory MSP a vytvořit takové podmínky, aby regulace pozici českých MSP v globální konkurenceschopnosti nezhoršovala, a naopak, aby předpoklady spojené s technologickým, vzdělávacím a vědeckým prostředím byly přeměněny v posilování mezinárodní pozice ČR.

Vzhledem k tomu, že samotná strategie vznikala ve spolupráci širokého spektra aktérů, jedná se tak o komplexní dokument s velkým kompetenčním přesahem, který koncentruje aktivity řady gesčně příslušných resortů a organizací. Strategie dále obsahuje jasné provazby s dalšími klíčovými

¹ World Bank - Czech Republic: Assessment of the SME Policy mix, dostupné na: <https://www.mpo.cz/assets/cz/podnikani/dotace-a-podpora-podnikani/oppik-2014-2020/aktualni-informace/2019/11/CR-SME-Assessment- Oct-20 .pdf>

² Tato analýza byla financována z prostředků EU, konkrétně Programu na podporu strukturálních reforem. Samotný návrh strategie byl rovněž konzultován v rámci peer-review se zástupci Světové banky a Evropské komise.

³ Do roku 2017 se jednalo o Zprávu o vývoji malého a středního podnikání a jeho podpoře.

⁴ Jedná se o tzv. globální megatrendy, které lze chápat jako dlouhodobou tendenci ovlivňující v delším časovém období naše myšlení, aktivity, organizaci společnosti a budoucí realitu světa.

strategickými či koncepčními dokumenty na národní úrovni, ze kterých se při formulaci opatření směrem k MSP vychází, což by mělo zajistit reálnost naplňování vytyčených cílů prostřednictvím stanovených opatření. Zároveň respektuje hierarchii těchto dokumentů, když reflektuje zastřešující *Inovační strategii ČR 2019 – 2030* či *Hospodářskou strategii ČR 2030*⁵, na jejichž priority v oblasti MSP navazuje. Jsou však reflektovány i zásadní dokumenty z evropské úrovně, a to zejména *Strategie pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřená na MSP*. Dochází tak ke zvýšení koherence a zajištění potřebných synergií v rámci jednotlivých strategií. Při formulaci klíčových oblastí byly dále reflektovány zejména Národní program reformem ČR, Doporučení Rady k národnímu programu reformem Česka a Zprávy EK o ČR.

Na základě uvedených dokumentů, ale také výsledků ČR v několika renomovaných evropských či globálních indexech poskytujících ucelený pohled na českou ekonomiku tak bylo identifikováno sedm klíčových oblastí, na které se opatření tohoto strategického dokumentu zaměří a v nichž je žádoucí změna a posun.

Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021 – 2027 tak přispěje k rozvoji těchto klíčových oblastí:

- podnikatelské prostředí
- přístup k financím
- přístup na trhy
- pracovní síla, dovednosti a vzdělávání
- výzkum, vývoj a inovace
- digitalizace
- nízkouhlíková ekonomika a účinné nakládání se zdroji

Součástí každé z klíčových oblastí je shrnutí výchozího stavu, které má podobu hlavních zjištění, resp. problémů, na které je potřeba se zaměřit.⁶ Zároveň obsahuje strategické, resp. specifické cíle a opatření k jejich naplnění. Při návrhu jednotlivých opatření byla brána v úvahu jak potřeba řešení tržních selhání, tak i konkrétní potřeby samotných podniků.

Implementační část Strategie pak má formu plánů ke každé z klíčových oblastí. Územní dimenzi se samotná Strategie detailně nevěnuje, konkrétní územní zacílení bude součástí jednotlivých implementačních nástrojů, a to v souladu se Strategií regionálního rozvoje ČR 2021+. Záměrem strategie je rovněž snaha o snížení roztržitosti podpory MSP, resp. zpřehlednění a racionalizace dostupných implementačních nástrojů a programů podpory, a to i navzdory tomu, že na úrovni ČR i EU vzniká v roce 2020 celá řada nových nástrojů,

V neposlední řadě je potřeba uvést, že s přípravou strategie rovněž neodmyslitelně souvisí princip partnerství, do formulování parametrů strategie tak byla aktivně zapojena celá řada aktérů vč. hospodářských a sociálních partnerů, což vytváří zásadní předpoklad pro samotné naplňování strategie.

⁵ Vzhledem k tomu, že Hospodářská strategie ČR 2030 nebyla ke dni schválení Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021-2027 vládou ČR dokončena, jedná se v tomto případě o její teze schválené vládou ČR dne 20. ledna 2020.

⁶ Viz situační analýzy pro jednotlivé klíčové oblasti strategie, které doplňují analýzu Světové banky. Tento analytický podklad byl zpracován ve spolupráci se zainteresovanými resorty a dalšími organizacemi. S ohledem na rozsah je předloženo pouze jeho shrnutí za každou oblast, přičemž kompletní analytický poklad MPO tvoří přílohu strategie.

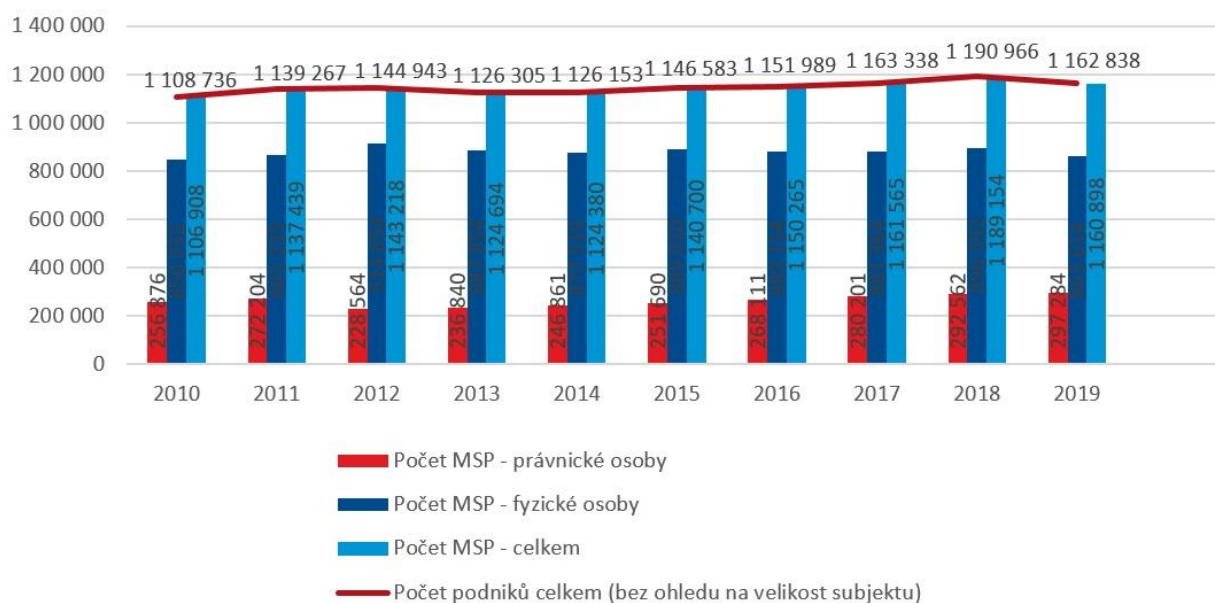
Obrázek 1: Znárodnění postupu při výběru klíčových oblastí

Základní východiska

Cílem této části⁷ je identifikovat hlavní hnací síly ekonomické výkonnosti v ČR, související omezení či rámcové možnosti směřování podpory.

Graf 1: Vývoj aktivních podnikatelských subjektů v ČR v letech 2010–2019

Zdroj: Český statistický úřad⁸

I přes zlepšení produktivity v posledních dvou desetiletích nadále panuje významný rozdíl mezi ČR a vyspělejšími zeměmi regionu, jako je Německo a Rakousko. Zaostávání ČR v navyšování produktivity práce a konvergenci s nejmypělejšími státy potvrzuje i skutečnost, že v období 2000-2018 se produktivita práce v ČR ročně zvyšovala v průměru „pouze“ o 1,7 %.⁹ V tomto konkrétním ekonomickém ukazateli probíhá konvergence ČR vůči nejmypělejšími státem dokonce pomalejším tempem než u některých srovnatelných zemí regionu, jež měly na počátku transformačního procesu horší startovací pozici. Tyto údaje jsou tak alarmující zejména z toho pohledu, že MSP jsou páteří české ekonomiky a mají tudíž na tento trend zásadní vliv. Zvyšování produktivity se navíc omezuje zejména na starší a větší podniky, většinou se zahraničním vlastníkem, především pak na podniky působící ve výrobním sektoru. Zlepšování produktivity je dáno spíše zvýšením kapitálu než zlepšením celkové produktivity, která je z dlouhodobého hlediska klíčová a s ohledem na vzešlá zjištění je potřeba klást patřičný důraz zejména na mladší tuzemské MSP. Z makroekonomického pohledu dosahovala úroveň produktivity práce v ČR v roce 2018 75 %¹⁰ úrovně Německa, tento rozdíl se však dále liší napříč různými skupinami podniků dle velikosti, přičemž se zvyšuje s tím, jak se zmenšuje velikost firem. V případě srovnání výhradně firemních dat¹¹ dle vybraných velikostních kategorií podniků, kdy navíc nejsou zahrnuty subjekty z oblasti finančnictví a pojišťovnictví, je rozdíl ještě markantnější. U malých podniků toto číslo osciluje kolem hodnoty 48 % úrovně Německa¹², u středních podniků je na hodnotě 49,5 % úrovně Německa a u podniků s více než 250 zaměstnanci dosahuje průměrná produktivita práce firem v ČR 49,7 % německé úrovně. Celkovou produktivitu firem v ČR výrazně sráží skutečnost, že podniky, které patří v tuzemském kontextu mezi nejvíce produktivní, rostou nižším tempem než nejproduktivnější společnosti v nejmypělejších zemích světa. Nedostatek růstu produktivních podniků je v zásadě

⁷ Údaje uvedené v této kapitole vychází primárně z dokumentu: World Bank – Czech Republic SME Assessment Report.

⁸ viz MPO - Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí za rok 2019

⁹ Např. Slovensko zaznamenalo nárůst 2,1 % a Polsko 3 %.

¹⁰ Jedná se o základní hodnocení konvergenčních/divergenčních tendencí v případě vývoje produktivity práce v ekonomice jako celku.

¹¹ viz World Bank - Background Note. Productivity and Innovation in the Czech Republic: A Firm-level Perspective.

¹² 47,3 % u firem o 10-19 zaměstnancích, 48,7 % u firem o 20-49 zaměstnancích.

způsoben bariérami podnikání a bariérami narušujícími konkurenceschopnost. S ohledem na současné trendy Průmyslu 4.0 a stárnoucí populaci bude však růst produktivity, zejména mezi MSP, pro dlouhodobý rozvoj zásadní.

Od roku 2014 do roku 2018 pak české MSP zaznamenaly významný nárůst přidané hodnoty, a to o 32,9 %, přičemž k nejvýraznějšímu nárůstu došlo u mikropodniků (39,3 %) a malých podniků (38,7 %). Samotný podíl přidané hodnoty vygenerovaný českými MSP pak v roce 2019 tvořil 56 % celkového objemu, což je o něco méně než průměr EU, který dosahoval 56,4 %. Přidaná hodnota českých MSP na jednoho zaměstnance se dále pohybovala okolo 24 400 EUR, což přesahuje polovinu průměru EU, který činil 44 600 EUR.

Česká ekonomika se dále vyznačuje vysokou účastí v globálních hodnotových řetězcích (GVC) a vysokou úrovní sofistikovanosti vývozu. Tyto faktory přispěly k růstu produktivity ČR za posledních 20 let, nicméně pro větší zvýšení produktivity prostřednictvím další účasti na GVC a sofistikovanosti vývozu existuje jen malý potenciál. Aby se zvýšila produktivita, bude se ČR muset zaměřit na jiné oblasti, jako jsou start-upy založené na výzkumu a vývoji. Zatímco vývozy vykazují vysoký stupeň ekonomické komplexity díky účasti v klíčových odvětvích GVC (tj. automobilový průmysl, elektronika), podíl země na GVC je soustředěn v EU a projevuje se především v roli kupujícího zahraničních vstupů pro zpětný vývoz spíše než jako prodejce vstupů pro další následné zpracování. Z toho vyplývá význam přeorientování podílu na GVC na produkci s vyšší přidanou hodnotou a na rozšíření vývozu mimo trhy EU. Zároveň by se mohl zlepšit podíl MSP na GVC s ohledem na současný nízký podíl MSP obchodujících prostřednictvím vývozu nebo dovozu a nízký podíl MSP na dovozu nebo vývozu zboží mimo EU. Samotné politiky na podporu posunu v GVC se pak podobají těm na podporu růstu produktivity, tzn. vytvořit příznivé podnikatelské prostředí, ve kterém mohou vznikat a růst nové a inovativní firmy a které podpoří investice firem.

Právě v oblasti inovací však patří ČR delší dobu mezi umírněné inovátory. Inovace v oblasti produktových, procesních, marketingových a organizačních inovací a investic do výzkumu a vývoje však směřují zejména k větším podnikům, resp. zahraničním společnostem. MSP pak v posledních letech obecně zaznamenaly stagnaci nebo snížení inovační výkonnosti. České MSP si vedou lépe pouze v kritériu produktových nebo procesních inovací, avšak již mnohem hůře vychází z pohledu podílu MSP, které zavádějí buď produktové/procesní inovace, nebo marketingové/organizační inovace. ČR má zároveň nižší podíl MSP s jakýmkoliv výdaji na výzkum a vývoj než sousední Německo a Rakousko, nicméně zbytek zemí v regionu překonává. Zároveň je za Německem a Rakouskem a před ostatními státy v regionu ve všech typech inovativní spolupráce, které zahrnují MSP¹³ (uvnitř podniku, mezi podniky a s univerzitami).

ČR je naopak příkladem významných investic do dalších inovačních vstupů, zejména do školení pracovníků na pracovišti. Avšak o poznání slabší je v případě zlepšování manažerských schopností, u kterých je značná mezera mezi velkými podniky a MSP, které mají ve srovnání s většími podniky nižší kvalitu managementu. ČR jako celek však zaostává v pokročilých digitálních dovednostech, což ukazuje na význam zvyšování investic do této konkrétní oblasti, a to zejména v rámci MSP, které výrazně zaostávají v klíčových technologiích Průmyslu 4.0. I samotné podniky si stěžují na nedostatek klíčových dovedností, přičemž se očekává, že hospodářská aktivita bude vzhledem k Průmyslu 4.0 vyžadovat stále vyšší kvalifikaci.

V tomto ohledu lze dále uvést, že pro české MSP byl v předcházejících letech (2013 – 2018) charakteristický relativně mírný nárůst zaměstnanosti, a to o 4,3 %. Tento jev souvisel s nedostatkem pracovních sil, jelikož MSP musí konkurovat velkým společnostem, které jsou schopny přilákat více kvalifikovaných pracovníků prostřednictvím lepších platových podmínek a dalších výhod. To tedy ukazuje na ještě větší nutnost zaměřením se na oblast sladování potřeb trhu práce a systému vzdělávání, který by měl generovat dostatek pracovníků schopných adaptovat se na nové trendy spojené s digitalizací ekonomiky. Samotné MSP se přitom v roce 2019 na celkové zaměstnanosti podílely 66,4 %.

V souvislosti s cíli EU pro nadcházející dekády je zároveň klíčová podpora přechodu nejen k digitální, ale i udržitelné ekonomice, a to cestou zvyšování počtu MSP využívajících digitální technologie, jakož i

¹³ Pouze v počtu MSP spolupracujících v inovativních aktivitách mezi sebou ji těsně předstihuje Slovensko.

počtu MSP uplatňujících udržitelné obchodní praktiky a modely, avšak při zachování jejich konkurenceschopnosti. V souladu se záměry EU tak MSP představují významný příspěvek k ekonomice, která je klimaticky neutrální, účinně využívá zdroje a zaujímá flexibilní přístup k digitalizaci.

Z hlediska českého podnikatelského prostředí lze pak v zásadě shrnout, že funguje ve srovnání s ostatními relativně dobře, byť přetrvávají některé klíčové problémy v oblasti administrativní zátěže či zavádění služeb elektronické veřejné správy, které představují překážky v efektivní alokaci zdrojů.

V neposlední řadě je potřeba uvést, že přesné vyčíslení dopadů poklesu české i globální ekonomiky v souvislosti s opatřeními proti šíření onemocnění COVID-19 a jejich následky na MSP ještě v současné době nejsou k dispozici. Lze však očekávat, že MSP budou ekonomickým poklesem citelně poznamenány. Dle prognózy EK stoupne celková nezaměstnanost ČR na 5,0 %¹⁴, což je stále velmi optimistický scénář. První dopady na ekonomiku lze sledovat již v průběhu roku 2020. I když hrubý domácí produkt ve 3. čtvrtletí 2020 stoupl oproti restrikcemi postiženému 2. čtvrtletí o 6,2 %, stejně meziročně reálně klesl o 5,8 %¹⁵ a v posledním čtvrtletí lze s ohledem na akceleraci druhé vlny čekat ještě výraznější propad. Byl zaznamenán značný meziroční propad u odvětví, v kterých jsou MSP významně zastoupeny. Např. ve 2. čtvrtletí roku 2020, které bylo téměř celé poznamenáno epidemiologickými opatřeními, poklesla meziroční průmyslová produkce o 23,6 %. Za celé první pololetí 2020 se tržby ve službách meziročně snížily o 12,0 %. Mezikvartální pokles tržeb ve vybraných službách ve 2. čtvrtletí dosáhl 14,4 %, což byl dvojnásobek dosud rekordního útlumu z počátku roku 2009.¹⁶ Klíčové tak bude přijmout nutná opatření k účinnému řešení následků pandemie, podpořit soukromé investice a vyšší využívání finančních nástrojů k zajištění podpory likvidity a tím napomocť hospodářskému oživení.

V neposlední řadě je při podpoře MSP nutné brát v potaz odlišné výchozí podmínky různých typů území (z pohledu geografické polohy, ekonomické výkonnosti, sociální struktury atd.), resp. MSP v nich působících. Zvýšený důraz je potřebné klást na území, která jsou hospodářsky a sociálně ohrožená, neboť podpora MSP v tomto typu území může výrazně přispět k omezení rizika růstu regionálních rozdílů.

Posílení růstu produktivity MSP v ČR tak vyžaduje odstranění omezení jak na podnikové úrovni, tak i řešení širších strukturálních otázek. V tomto kontextu tak byl zformulován globální cíl, který je dále rozpracován v rámci klíčových oblastí do úrovně strategických, resp. specifických cílů.

GLOBALNÍ CÍL¹⁷: *Prostřednictvím vhodně nastavené podpory MSP v ČR dochází k růstu jejich produktivity a zvyšování konkurenceschopnosti, založeném na příznivém podnikatelském prostředí, dostupnosti financí, schopnosti internacionalizovat své aktivity, kvalitním vzdělávání a klíčových dovednostech, excelentním výzkumu, zavádění inovací a přechodu k udržitelné a digitální ekonomice.*

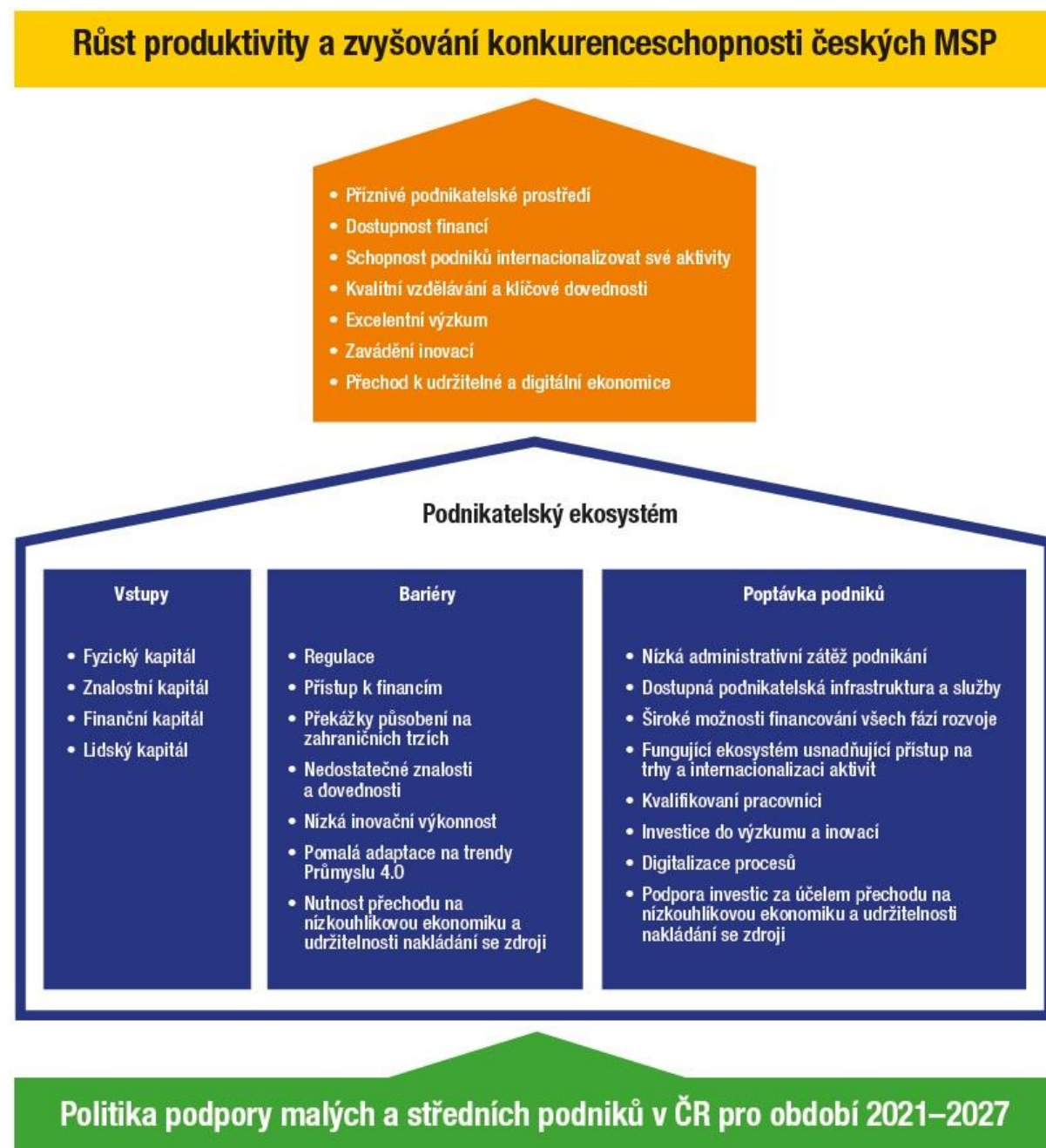
¹⁴ Doporučení Rady k národnímu programu reforem Česka na rok 2020 a stanovisko Rady ke konvergenčnímu programu Česka z roku 2020.

¹⁵ ČSÚ, Předběžný odhad HDP - 3. čtvrtletí 2020

¹⁶ ČSÚ, Vývoj ekonomiky České republiky - 2. čtvrtletí 2020

¹⁷ Indikátory naplnění globálního cíle: jedná se o relevantní parametry dle témat řešených touto strategií v rámci Ease of Doing Business (Světová banka), Global Competitiveness Index (Světové ekonomické fórum), Global Entrepreneurship Index (Globální institut pro podnikání a rozvoj), Digital Economy and Society Index (Evropská komise), SBA Factsheet (Evropská komise) a European Innovation Scoreboard (Evropská komise). Dále bude na úrovni MSP sledována produktivita práce a souhrnná produktivita faktorů, růst přidané hodnoty, vývoz a dovoz high-tech zboží a služeb, saldo zahraničního obchodu, snížení konečné spotřeby energie a množství vyrobené energie z OZE (Český statistický úřad, příp. Eurostat).

Obrázek 2: Konceptuální rámec Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021-2027

Podnikatelské prostředí

Výchozí stav

Podnikatelské prostředí je obecně tvořeno širokým spektrem faktorů, které na sebe vzájemně působí a ovlivňují současné i budoucí aktivity podnikatelů. Jedním z takových faktorů je administrativní zátěž kladená na podnikatele, která je v některých ohledech stále vysoká a způsobuje podnikatelům značné potíže.¹⁸ České MSP se často potýkají s komplexními a zatěžujícími právními předpisy, trpí nedostatkem informací či jejich roztříštěností.

I když je tématu snižování administrativní zátěže podniků věnováno ze strany státní správy mnoho úsilí, vnímají ji podle průzkumů podnikatelé stále jako nadměrnou. V posledních letech byl uskutečněn spíše mírný pokrok v uplatňování tzv. zásady „mysli nejprve na malé“, přičemž však např. „SME test“, resp. hodnocení dopadů regulace (RIA) není často prováděno v dostatečné míře a neobsahuje návrhy na zmírnění dopadů regulace pro MSP. Dále se ČR umístila až na 115. místě ze 190 zemí z hlediska obtížnosti založení nového podniku.¹⁹ Od roku 2011 čas a náklady potřebné k zahájení podnikání v ČR výrazně poklesly, nicméně počet povinných administrativních procedur se nesnížil, s čímž úzce souvisí poměrně pomale zavádění digitálních administrativních úkonů. Stejně jako založení společnosti je spojeno s jistou mírou byrokracie, insolvence v ČR rovněž vyžaduje vysoké finanční a časové nároky. Zatímco v minulosti dosahovala ČR v ukazateli „druhé šance“ pro podnikatele špatných výsledků, nyní se zlepšila a dosahuje průměru EU. Bohužel stále naprostá většina insolvenčních obchodních korporací v ČR je řešena konkursem, což zpravidla vede k definitivnímu konci společnosti, jelikož podnikatelům často chybí přístup k nástrojům včasného varování.

Dalším atributem podnikatelského prostředí je daňový systém, který je v ČR komplikovaný a obsahuje řadu sporných a nesystémových výjimek. Tato skutečnost tak nabízí velký prostor pro změny, zejména z hlediska zjednodušení a digitalizace systému správy daní.

Zásadní segment podnikatelského prostředí pak představují rodinné podniky, které tvoří 85 % všech soukromých společností v EU, přičemž v soukromém sektoru zajišťují až 60 % pracovních míst.²⁰ V ČR většina živností, malých a středních podniků budovaných v posledních 30 letech jsou podniky rodinné a logicky se nacházejí na prahu prvního generačního předání. Přitom dvě třetiny majitelů nepřipravují plán předání podniku, což se může stát velkým rizikem, jelikož proces předání se často děje intuitivně, v časovém tlaku a bez dopředu projednaných podmínek a pravidel.²¹ To může znamenat vznik problémů a nedorozumění jak mezi předávajícími, tak mezi podnikem a okolím (zákazníci, dodavatelé, banky, zaměstnanci, veřejnost).

Jedním z dalších problémů podnikatelského prostředí v ČR, zejména na regionální úrovni, je maloobchodní obslužnost venkova. Za rok 2018 zaniklo dalších 513 nezávislých českých prodejen s potravinami a smíšeným zbožím, v převážné většině se jedná o samostatně vedené prodejny s méně než 50 zaměstnanci²². Ztráta základních obslužných funkcí na venkově může způsobit nespokojenost jeho obyvatel a v důsledku i jejich vynucený odchod do lépe vybavených měst a zpomalení udržitelného rozvoje obcí.

Velkou výzvou pro české podnikatelské prostředí je rovněž posílení podnikatelské infrastruktury, a to nejen pro zavedené MSP, ale zejména pro start-upy, spin-offy či scale-upy. Klíčové je tak zjednodušení podmínek pro podnikání MSP či začínajících technologických společností za účelem jejich rozvoje a získání potřebného know-how. V ČR však chybí ucelená koncepce pro jejich zakládání, rozvíjení a financování. Zejména regionální síť podpory podnikavosti a inovačních center funguje s různou intenzitou, v některých krajích jsou aktivity inovačních center nedostatečné a ve dvou neexistují vůbec²³.

¹⁸ viz MPO - Zpráva o vývoji podnikatelského prostředí v ČR za rok 2019 - zejména v oblastech poskytování duplicitních údajů pro ČSÚ a finanční správu, v oblasti placení daní, při procesu exekučního a insolvenčního řízení či vzhledem k nedostatečně rychle zaváděné elektronizaci veřejné správy a vzájemné propojenosti.

¹⁹ World Bank: *Doing Business 2019: Training for Reform*

²⁰ Ročenka společnosti Ernst and Young o rodinných podnicích za rok 2014

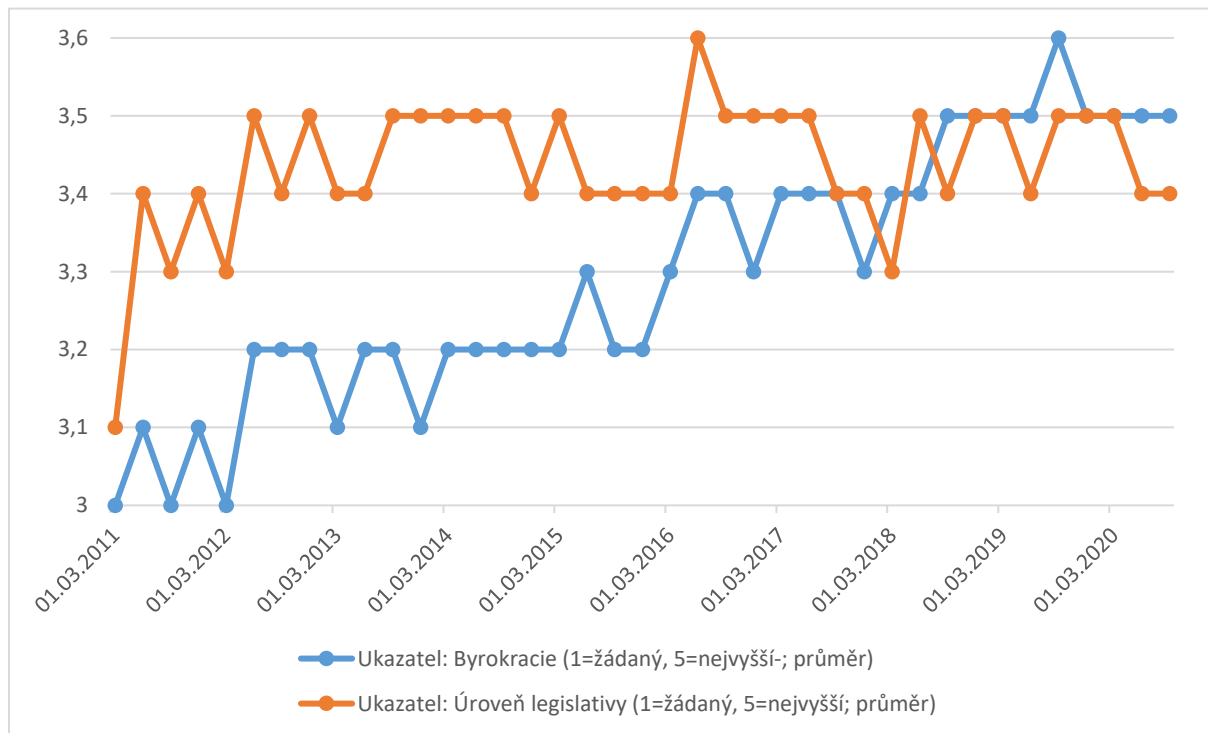
²¹ IPSOS, AMSP: Výroční průzkum rodinného podnikání v ČR, 2018

²² Asociace českého tradičního obchodu: Vývoj nezávislého trhu 2008 - 2018

²³ Vysočina a Karlovarský kraj

Současně nabídka kvalitních podnikatelských prostor a ploch je omezená, a proto představuje jeden z limitujících faktorů pro další rozvoj podnikání. Proto poptávka po nemovitostech typu brownfield a jejich revitalizace za účelem jejich využití jako podnikatelské infrastruktury pro MSP v posledních letech mírně roste (z 20 na 22 % všech typů podnikatelských nemovitostí).

Graf 2: Kvalita podnikatelského prostředí dle průzkumu mezi podniky

Zdroj: Česká národní banka²⁴

²⁴ viz databáze časových řad ARAD

Strategický cíl - Příznivé podnikatelské prostředí pro MSP

Úspěšné fungování MSP v ČR či jejich expanze na zahraniční trhy jsou do značné míry podmíněny funkčním a vstřícným podnikatelským prostředím, které zohledňuje všechny druhy MSP. Klíčové tak bude vytvořit příznivé podnikatelské prostředí a pozvednout podnikatelskou kulturu tak, aby se zvýšila motivace k zakládání nových inovativních podniků, odstranily se překážky růstu podniků a podnítil se jejich dynamický rozvoj. Začínající i stávající podniky mnohdy nevyžadují přímou podporu ze strany státu, ale potřebují se pohybovat ve stabilním a předvídatelném prostředí, které je nakloněno podnikatelské aktivitě, umožňuje rozvoj nových nápadů, nezatěžuje byrokracií a různými regulatorními požadavky, což ve výsledku brání růstu a konkurenceschopnosti. Jedině v takovém prostředí budou jedinci motivováni ke kreativnímu myšlení a inovátorství, realizaci svých nápadů, zakládání společností a expanzi na domácí i zahraniční trhy.

Opatření v oblasti podnikatelského prostředí tak budou mít zejména systémový charakter a budou zaměřena na změnu nebo úpravu stávajících právních předpisů za účelem usnadnění podnikatelské činnosti, dále digitalizací státní správy a v neposlední řadě se bude jednat o podporu finančního charakteru. Odstranění právních a regulatorních omezení pro podnikatele usnadní založení podnikání i jeho provoz, což v konečném důsledku zvýší počet podniků a umožní jejich růst, zvýší možnosti investic či vytvoří předpoklady pro tvorbu pracovních míst.

Nezbytná opatření je samozřejmě potřeba přijmout napříč EU, členské státy jsou tak v rámci *Evropského Aktu pro malé podniky* (Small Business Act) a *Strategie pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřenou na malé a střední podniky* vyzývány k přísnějšímu uplatňování zásad „zelenou MSP“, „pouze jednou“ a „digitalizace jako standard“.

Specifický cíl - Snížení administrativní zátěže podnikatelů

Snížování administrativní zátěže MSP a zlepšování elektronické veřejné správy představuje kontinuální činnost, která povede ke zjednodušení zahájení nebo provozu podnikatelské činnosti a k odlehčení plnění mnohdy duplicitních a časově zatěžujících povinností. V obecné rovině navržená opatření povedou ke zlepšení podnikatelského prostředí, přičemž lepší uplatňování zásady „mysli nejprve na malé“ a RIA umožní předcházet vzniku nadbytečné regulace pro MSP.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Vyhodnotit účinnost Metodiky hodnocení dopadů regulace (RIA) na MSP a její následná revize nebo zpracování nové metodiky.	ÚV ČR / MPO
Zajistit školení v podobě workshopů na resortech k provádění hodnocení dopadů na MSP a uplatňování zásady „mysli nejprve na malé“.	ÚV ČR / MPO
Realizovat jednotlivá opatření stanovená v Plánu systémového snížení administrativní zátěže podnikání na období 2019 – 2022.	MPO a ostatní ústřední orgány
Vytvořit Jednotný portál evidence kontrol (kontrolní web) pro snížení počtu kontrol zejména u malých podnikatelů.	MPO

Specifický cíl - Zjednodušení založení společnosti

Tato problematika úzce souvisí se snižováním administrativní zátěže. Záměrem je umožnit využití digitálních nástrojů a zjednodušit postupy při zakládání společností. Novela příslušných právních předpisů v oblasti kapitálových společností povede ke zjednodušení procesu založení společností pro zakladatele, kteří chtějí využít digitálních nástrojů a založit tak společnost z vlastního domova. Poskytování kvalitních informací by také mělo přispět k motivaci a podpoře zahájení podnikání.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
----------	-------------------------

Posílit informování osob, které chtějí založit společnost, o všech nezbytných krocích a dokumentech.	MSp
Vytvořit nový systém, jehož prostřednictvím budou moci být kapitálové obchodní společnosti zakládány a zapisovány zcela online bez fyzické přítomnosti zakladatele. K zakládání společností budou vytvořeny vzorové společenské smlouvy, které budou veřejně dostupné na internetových stránkách.	MSp
Zjednodušit proces založení kapitálové společnosti z pohledu zakladatele a snížení počtu úkonů, které je třeba vyřídit.	MSp
Zajistit ve specifických případech bezúplatný zápis údaje o skutečném majiteli právnické osoby do evidence skutečných majitelů.	MSp

Specifický cíl - Zvýšení efektivity předcházení a řešení úpadku podnikatelů

Za vhodný nástroj předcházení úpadku lze považovat zavedení institutu preventivní restrukturalizace, který nabídne MSP možnost včasného přístupu k potřebným informacím a povede ke zvýšení povědomí MSP o možnosti řešení obtížných situací tímto způsobem. Zavedení tohoto institutu by rovněž ve svém důsledku mělo vést k ozdravení finanční situace podniku a snížení nákladů na případné insolvenční řízení včetně implementace nástrojů včasného varování dálkovým přístupem s minimálními náklady pro podnikatele (eventuálně zapojení ČR do projektu Early Warning Europe).

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Transponovat směrnici EP a Rady (EU) č. 2019/1023 prostřednictvím přijetí nového zákona o preventivní restrukturalizaci.	MSp
Publikovat tzv. nástroje včasného varování upozorňující podnikatele na vznikající finanční problémy a klíčové informace o institutu preventivní restrukturalizace a obsahu tzv. restrukturalizačního plánu zveřejnit na portálu justice.cz.	MSp
Zpřístupnit nástroje včasného varování podnikatelům a tím jim umožnit včasnou identifikaci finančních obtíží a motivovat k jejich řešení.	MSp

Specifický cíl - Zjednodušení daňového systému pro MSP

Tento cíl se zaměřuje na zpřehlednění daňového systému v ČR za účelem minimalizace daňové zátěže jednotlivých poplatníků, a to zejména z řad MSP. Zjednodušení daňového systému a snížení daní se detailněji věnuje *Živnostenský balíček MPO*. Zároveň je žádoucí zefektivnit a digitalizovat systém správy daní. Očekává se, že dojde ke zlepšení přehlednosti daňových předpisů a tím pádem k usnadnění plnění daňových povinností, snížení doby a nákladů s tím spojených. Přehledná a jednoduchá daňová správa rovněž může přispět k většímu zájmu o zahájení podnikání.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Revidovat stávající daňové předpisy a zajistit jejich zpřehlednění pro MSP.	MF
Zavést nové (elektronické) formy komunikace s daňovou správou (portál MOJE daně).	MF
Zavést paušální daň pro živnostníky a další podnikatele z řad OSVČ s obratem do 1 mil. Kč.	MF

Specifický cíl - Usnadnění generačního předání rodinných podniků

Záměrem je usnadnit řadě rodinných živností nebo malých a středních podniků generační předání a předejít tak problémům při převodu podniků a usnadnit předání podniku na další generaci nebo jiného nástupce. Podpora rodinných podniků zároveň povede k usnadnění dalšího rozvoje, růstu a posílení postavení tohoto druhu podniků v rámci české ekonomiky jako pilíře hospodářské stability a regionálního rozvoje ČR.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Pořádat semináře a workshopy zaměřené na propagaci rodinných podniků, jejich podporu a usnadnění generačního předání.	MPO
Podporovat rodinné podniky v rámci národního programu Záruka (GEN) na nákup obchodního podílu v rodinném podniku, nákup akcií rodinného podniku a na odkup obchodního závodu rodinného podniku.	MPO / ČMZRB

Specifický cíl – Zajištění maloobchodní obslužnosti venkova

Podpora maloobchodních prodejen, které často podnikají v dlouhodobé ztrátě a postupně zanikají, je klíčová s ohledem na vylidňování venkova, se kterým dochází i k rušení služeb v obcích. Cílená podpora maloobchodních prodejen by měla vést k zachování kvality života obyvatel v souvislosti s fungující obslužností venkova a zabránění vylidňování obcí, čímž přispěje k zajištění jeho udržitelného rozvoje.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Vytvořit národní program na podporu maloobchodních prodejen na venkově.	MPO

Strategický cíl - Posílení a rozvoj podnikatelské infrastruktury

Podnikatelská infrastruktura je nedílnou součástí podnikatelského prostředí, přičemž rozvoj podnikatelských aktivit v ČR je podmíněn právě dostupností vhodné infrastruktury pro podnikání. Je tak potřeba dokončit síť podnikatelských a inovačních center s širokou škálou kvalitních poskytovaných služeb či umožnit opětovné využití zastaralé podnikatelské infrastruktury, což ve výsledku do značné míry ovlivní podnikavost, motivaci k zakládání společností či k investicím do rozšiřování stávající a inovativní výroby MSP. Problematice rozvoje podnikatelské infrastruktury se na národní úrovni průřezově věnují *Inovační strategie ČR 2019 - 2030*, materiál agentury CzechInvest *Systém podpory start – up a spin – off prostředí v ČR*²⁵, který podrobně nastavuje prvky inovačního ekosystému v jednotlivých fázích vývoje start-upu, či v případě zastaralé podnikatelské infrastruktury *Národní strategie regenerací brownfieldů 2019-2024*.

Specifický cíl - Vytvoření a posílení podnikatelské infrastruktury pro MSP včetně spin-offů, start – upů a scale – upů

Vzhledem k tomu, že právě začínající inovativní podnikatelé (start-upy) včetně těch vzniklých na základě výsledků výzkumu a vývoje (spin-offy) a rychle rostoucí podniky (scale-upy) představují jedny z hlavních nositelů inovací v ekonomice, právě posílení rozvoje spin-off/start-up/scale-upového ekosystému by mohlo výrazně přispět ke zvýšení konkurenceschopnosti a přidané hodnoty MSP. Podnikatelské aktivity je potřeba podpořit v jejich zárodcích, případně vlastním růstu tak, aby nedošlo k jejich předčasnému zániku. Aby byly start-upy totiž schopné vůbec vzniknout, inovovat, testovat různé nové byznysové

²⁵ Materiál vznikl jako společné dílo agentury CzechInvest a zástupců platformy Podnikatelské a inovační infrastruktury složené ze zástupců regionální inovačních center a podnikatelských inkubátorů.

modely a uvést své inovace na trh, musí být přítomen rozvinutý podpůrný ekosystém, který podnikatelům zajistí přístup nejen k financování ale také k sítím podniků a investorů a poradenským službám. Na úrovni všech krajů je tak potřeba zajistit činnost inovačních a podnikatelských center s ověřenými standardy kvality. Prohloubení spolupráce provozovatelů podnikatelských inkubátorů, inovačních center a akceleratorů s předními technologickými společnostmi a klastrovými organizacemi při poskytování speciálních služeb začínajícím podnikatelům a rychle rostoucím podnikům umožní jejich lepší orientaci v problematice vyspělých technologií. Pozornost je potřeba rovněž věnovat rozvoji regionálních center v rámci existující podpůrné infrastruktury, což pomůže v navázání spolupráce s profesionálními průmyslovými a produktovými designéry, vývoji nových produktů, nebo produktové řady zejména v oblasti průmyslového designu, hi-tech oborů a následně lepší internacionalizaci MSP.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Vytvořit národní koncepci pro zakládání, rozvíjení a financování start-upů.	MPO / CzechInvest
Vybudovat konzultační místa na podporu osvětových aktivit pro (potenciální) podnikatele napříč ČR s provazbou na regionální inovační centra a existující podnikatelské inkubátory.	MPO / CzechInvest
Podporovat rozvoj, příp. zakládání, regionálních center a hubů (zejména v oblasti KETs a aplikačních odvětví definovaných v rámci Národní RIS3 strategie, včetně kulturních a kreativních průmyslů) v rámci existující podpůrné infrastruktury.	MPO / CzechInvest / CzechTrade

Specifický cíl – Rozšíření dostupnosti podnikatelských nemovitostí pro MSP

Nedílnou součástí rozvoje podnikatelských aktivit představuje nabídka kvalitní podnikatelské infrastruktury, zejména nemovitostí vhodných pro MSP. Z důvodu omezené nabídky kvalitních podnikatelských prostor a ploch budou pro tyto účely sloužit lokality typu brownfield. Právě podpora nemovitostí pro podnikání vytváří synergie s opatřeními pro rozvoj podniků, neboť MSP mohou využít nově vybudované či zrekonstruované objekty a infrastrukturu. Tím se celkově podpoří i okolní podnikatelské prostředí, vzniknou nová pracovní místa, což se stane impulsem pro další rozvoj daného území. Regenerace brownfieldů by pak měla přispět k navýšení počtu podnikatelských nemovitostí, inkubátorů a inovačních center napojených na univerzity a centra obchodu vhodných pro podnikatelské aktivity MSP.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat regeneraci a revitalizaci brownfieldů ze strany MSP za účelem zlepšení podnikatelské infrastruktury.	MPO

Přístup k financím

Výchozí stav

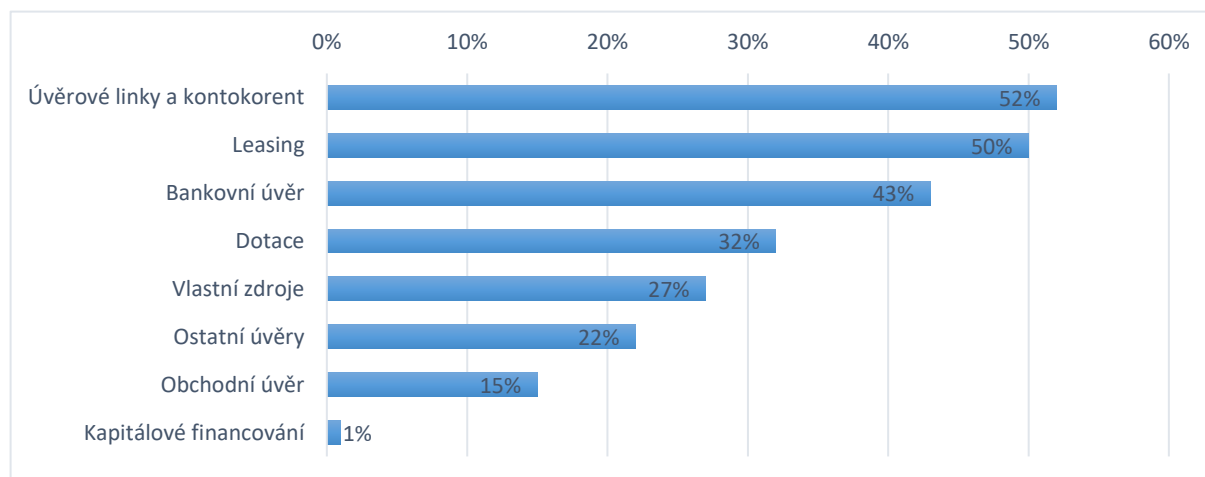
V ČR je možné nalézt široké a rozmanité portfolio finančních produktů nabízené bankovními i nebankovními institucemi, soukromými osobami, fondy rizikového kapitálu či státem. V době hospodářské konjunktury neregistrují zavedení podnikatelé díky vysoké bankovní likviditě problém s přístupem k bankovním půjčkám, leasingu a factoringu. Jako alternativní zdroje financování se pak nabízí rizikový kapitál, andělské investice, vydávání dluhopisů, crowdfunding či státní podpora.

Pro ČR je však charakteristické právě slabší investiční prostředí, které by motivovalo k zakládání nových podniků a financování nových projektů MSP, resp. nedostatečná kapitálová vybavenost MSP a zejména začínajících podniků. Problematickým faktorem je rovněž nedostatečná orientace podnikatelů v možnostech financování svých podnikatelských záměrů a neznalost nových forem financování (např. firemní dluhopisy, crowdfunding, blockchain či vstup na burzu).

Zatímco crowdfunding se stal oblíbeným nástrojem k získání potřebných finančních zdrojů, kapitálové financování není ve srovnání s podobnými státy EU²⁶ dostatečně rozvinuto. Chybí mu potřebný objem, ochota investovat do raných stádií rozvoje podniku (pre-seed, seed, start-up a later stage venture). Financování prostřednictvím soukromého kapitálu tak hraje okrajovou roli v podnikovém financování. Trh s andělskými investicemi je málo viditelný, fragmentovaný a zdá se být záležitostí několika málo jedinců. Státní dotační podpora se pak zaměřuje zejména na podniky starší tří let, přičemž mnohdy je spojena s vysokou administrativní náročností při přípravě žádosti o podporu či samotné realizaci projektu.

Celkově je pak přístup k financování díky vysoké bankovní likviditě v období hospodářského růstu možné zhodnotit jako příznivý pro zavedené podniky.²⁷ Situace pro inovátory ve fázi nápadu či start-upy je však komplikovanější, což potvrzují i průzkumy²⁸ provedené mezi samotnými podnikateli. Investice do těchto subjektů se pro investory a banky jeví jako vysoce rizikové, zejména z důvodu absence relevantní firemní historie, chybějícího zajištění či nedostatku informací pro posouzení jejich úvěrového rizika nebo ocenění jejich nehmotných aktiv. Bez dostatečného kapitálu však nevzniká dostatek podniků s růstovým potenciálem, malé a střední podniky nemohou expandovat, naplňovat svůj potenciál, a tím pomáhat celému hospodářství.

Graf 3: Zdroje financování MSP v ČR dle průzkumu mezi podniky

Zdroj: Evropská komise / Evropská centrální banka²⁹

²⁶ Např. Irsko, Maďarsko či Rakousko. Světová banka. Stimulating business angels in the Czech Republic, 2018.

²⁷ Dostupnost bankovního financování může však být v době hospodářské recese ohrožena i pro zavedené podniky.

²⁸ M. Staszkiwicz and D. Havlíková, "České start-upy 2016," Aspen Institute Praha, 2016; Keiretsu Forum. Startup Report 2019-2020. Keiretsu Forum. Startup Report 2017-2018

²⁹ viz Průzkum přístupu podniků k finančním prostředkům (SAFE) 2020.

Strategický cíl - Diverzifikace zdrojů financování MSP ve všech fázích rozvoje

V oblasti přístupu k financování je potřeba zaměřit se na zintenzivnění možností využití alternativních zdrojů financování, mezi které patří rizikový kapitál, andělské investice, vydávání dluhopisů či investiční crowdfunding (souhrnně označené jako kapitálové financování). Bude kladen důraz na rozvoj tohoto typu financování i zvyšování ochoty investovat do raných stádií rozvoje firem (pre-seed, seed a start-up). Státní podpora³⁰ se bude rovněž zaměřovat na podniky ve všech fázích rozvoje, tzn. nejen pro zavedené firmy, ale i pro začínající a mladé inovativní podniky, resp. inovátory ve fázi nápadu či start-upy. Hlavním záměrem je tak zajistit dostatečný objem kapitálu a podpořit rozvoj podniků s růstovým potenciálem. Z těchto důvodů bude nutné pokračovat v rozvoji kapitálového trhu v ČR na základě *Koncepce rozvoje kapitálového trhu v České republice 2019 – 2023*, který MSP poskytne alternativu k bankovnímu financování a k veřejné podpoře z dotačních titulů.³¹

Podniky tak budou moct prostřednictvím rozvinutého kapitálového trhu dosáhnout větší svobody podnikání a lepšího cash flow, úspory nákladů nebo mohou uskutečnit investice, které banka z nějakého důvodu odmítá podpořit. Zvýší se tak efektivita podniků, a tím i jejich konkurenceschopnost, zároveň mohou rychleji inovovat své produkty a expandovat na domácím i zahraničním trhu či diverzifikovat svou kapitálovou strukturu, díky čemuž budou lépe připraveny na ekonomické výkyvy a refinancování svých dluhů. Kapitálové investice se rovněž typicky pojí s přenosem know-how či přístupem k technologiím a zapojením zainvestované firmy do kooperačních mechanismů s vysokým potenciálem. Rozvinutý kapitálový trh je tak předpokladem pro nastavení prostředí příznivého inovacím, které umožní rozvoj špičkových Hi- a FinTech společností v ČR. Schopnost rychle alokovat kapitál a znalosti podnikům s nejvyšším potenciálem je pak jedním z klíčových faktorů růstu produktivity.

Zásadní je také zajistit širokou nabídku vhodných finančních produktů s doprovodnými službami (zejména poradenské, mentoringové, koučingové) pro začínající a mladé inovativní podniky, které budou reflektovat fázi jejich rozvoje, růstový potenciál, obor podnikání či aktuální potřeby. Zlepšení podmínek financování start-upů ve smyslu široké nabídky alternativního financování a stimulace využití soukromého kapitálu, které bude srovnatelné se zahraniční konkurencí, by mělo vést k vytváření více podniků a zároveň více technologicky náročnějších řešení realizovaných start-upy. Vedlejším produktem častějšího kontaktu mladých podnikatelů se zkušenými investory z prostředí rizikového kapitálu bude zlepšení jejich manažerských schopností, což přispěje ke kvalitnější úrovni řízení společnosti a k rozvoji inovativního podnikání.

Specifický cíl – Zvýšení zájmu MSP o možnost financování svých záměrů přes kapitálový trh

Záměrem je zajistit dostatečnou erudici zástupců MSP, aby ve vhodných případech financovali svůj dluh a/nebo ekvitu prostřednictvím kapitálového trhu. K tomuto účelu bude sloužit webová stránka „Kapitálový průvodce“, která je určena primárně pro vzdělávání MSP ohledně nástrojů financování kapitálového trhu a která rovněž napomůže potenciálním zájemcům o financování zvolit vhodný nástroj financování. Přidruženým cílem bude rovněž zlepšit propagaci a zvýšit tak publicitu produktů nabízených ČMZRB a MPO.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Realizovat komunikační strategii vůči MSP o možnostech financování svého podnikání přes kapitálový trh.	MF / MPO

³⁰ V rámci státní podpory využívá předkládaná strategie pro podporu stanovených opatření u jednotlivých klíčových oblastí primárně dotační formu podpory (nenávratná forma podpory), záměrem této oblasti je však podstatně rozšířit využití finančních nástrojů (návrtná forma podpory) v období 2021 – 2027.

³¹ S růstem hospodářské úrovně ČR bude objem veřejné podpory z EU pro české podniky s největší pravděpodobností klesat.

Specifický cíl - Rozvoj investičního crowdfundingu a technologie blockchain v ČR

Záměrem je iniciovat rozvoj disruptivních metod a technologií, mezi které lze zařadit investiční crowdfunding a blockchain. Ty však v současné době naráží na nedostatečnou legislativní úpravu, což může brzdit jejich rozvoj. Podnikatelé o technologii blockchainu zatím zároveň nemají hlubší povědomí, a tudíž netuší, jaké výhody by z užívání tohoto nástroje mohly plynout a jak by jej mohli použít. Hlavním cílem je tak přijmout vhodná opatření pro další fungování a rozvoj investičně-crowdfundingových platform a blockchainu jako nástrojů, které MSP nabídnou rychlejší, účinnější a nákladově efektivnější financování.

S ohledem na Strategii pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřenou na MSP, která uvádí potřebu zahájení iniciativy založenou na decentralizovaných technologiích (DLT), jež umožní vydávání a obchodování s dluhopisy MSP v celé Evropě³², tak bude realizován projekt decentralizovaného trhu s cennými papíry MSP postaveném na Evropské infrastruktuře pro blockchainové služby. Ten má za cíl pomoci MSP zotavit se z následků krize způsobené pandemií nemoci Covid-19 a především prostřednictvím investic udržet a obnovit jejich konkurenceschopnost. DLT zjednoduší přístup MSP k financování, a to snížením nákladů, zvýšením transparency a auditovatelnosti a zvýšením dostupnosti kapitálu a dluhu otevřením přímého přístupu na celoevropský trh. Projekt tak naplňuje koncepci Digitální Česko – Digitální ekonomika a společnost a Inovační strategii ČR 2019 - 2030.

Opatření	Geisce, příp. spolugeisce
Analýza možností rozvoje investičního crowdfundingu v ČR a případný návrh dalších opatření.	MF
Vytvoření legislativy a úprava nastavení právního prostředí (v návaznosti na vývoj legislativy EU) pro využití technologie Blockchainu, zejména nastavení kolizních norem v zákoně č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém.	MF
Úprava podmínek pro povinnost registrace u ČNB v případě, kdy v současném právním pojetí může ve specifických případech zprostředkovatel investičního crowdfundingu vykazovat znaky regulovaných finančních služeb.	MF
Implementovat projekt EBP/EBSI – financování MSP prostřednictvím cenných papírů na DLT.	MF / MPO

Specifický cíl - Zintenzivnění využívání rizikového kapitálu v ČR

Pro technologický pokrok je stěžejní rozvíjet trh s rizikovým kapitálem, proto je v ČR potřeba zajistit dostatečnou nabídku rizikového kapitálu také pro projekty a podniky v rané fázi rozvoje s vysokou mírou rizikovosti (pre-seed, seed, start-up a early stage) s cílem podpořit vznik nových inovativních a technologicky založených podniků, nápadů a inovací, což ve výsledku povede ke zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky. Rizikový kapitál přináší zainvestovaným společnostem nejen okamžitý příliv financí, ale díky prověřeným zkušenostem investorů také jejich koučing a mentoring. Podpořené firmy si projdou určitým systémem „sebecertifikace“, díky němuž jsou v lepší pozici pro obdržení investice z dalších zdrojů.

ČR tak bude napomáhat zlepšení fungování trhu rizikového kapitálu prostřednictvím přímého zapojení veřejného kapitálu do investování, ať už prostřednictvím dedikované státní finanční instituce nebo zprostředkovaně přes soukromé fondy rizikového kapitálu. Doplní tak soukromý kapitál na trhu a iniciuje rozvoj trhu a soukromých investičních týmů v podfinancovaných oblastech (typicky rizikové fáze

³² ČR, jako předsednická země skupiny V4, iniciovala v roce 2020 návrh panevropského decentralizovaného trhu s cennými papíry MSP postaveném na Evropské infrastruktuře pro blockchainové služby (European Blockchain Services Infrastructure, EBSI). Česká republika vede implementaci projektu v rámci Evropského blockchainového partnerství (European Blockchain Partnership, EBP) mezi Evropskou komisí a členskými státy.

seedového financování). Do kofinancování veřejných finančních prostředků by pak měl být soukromý kapitál zapojen v maximální možné míře, čímž bude umožněno fungování trhu i po snížení dostupných prostředků z evropských fondů. Za účelem zlepšení přístupu MSP k rizikovému kapitálu dojde také k pokračování a rozvíjení již existujících finančních nástrojů.

Vzhledem k tomu, že v poskytování rizikového kapitálu hrají stále důležitější roli andělské investoři (tzv. business angels), kteří tak přispívají k hospodářskému růstu a k technologickému pokroku, představuje rozsáhlá a stabilní komunita českých „angel“ investorů naprosto nezbytný stavební kámen dobře fungujícího start-upového ekosystému, jelikož včasný přísun kapitálu zaručí, že se více dobrých nápadů uchytí a dá vzniknout novým prosperujícím společnostem. Z toho důvodu se budou opatření zaměřovat rovněž na zajištění co nejkvalitnějšího prostředí pro tyto investory, a to v souladu s *Koncepcí rozvoje kapitálového trhu v České republice 2019 – 2023*. Pro kvalitní nastavení politiky podpory andělského investování je zároveň nezbytné zajistit dostatečnou datovou a informační podporu a ucelený přehled o těchto aktivitách v ČR.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Pokračovat v implementaci finančních nástrojů spuštěných v programovém období 2014-2020 či plánovaných v období 2021-2027. ³³	MPO / ČMZRB
Realizovat opatření pro zlepšení podmínek fungování business angels v ČR uvedených v <i>Koncepci rozvoje kapitálového trhu v České republice 2019 – 2023</i> .	MF
Vyhodnotit investiční strategii a možnost spolupráce s EIF a navrhnout řešení, které by ČR umožnilo čerpat více prostředků z EIF.	MF

Specifický cíl - Zajištění širokého přístupu ke kvalitnímu bankovnímu financování a k úvěrům

Vzhledem k tomu, že se záruční schémata pro MSP v posledních dvou dekadách osvědčila jako nástroj zjednodušení přístupu MSP k bankovnímu úvěru, jejich poskytování bude zajištěno i nadále. Záruční a úvěrové nástroje jsou jako návratné formy podpory poskytovány prostřednictvím Skupiny ČMZRB, která ke svým intervencím využívá jak prostředky z národního rozpočtu, tak evropské zdroje. Tyto zdroje banka doplňuje o prostředky získané na finančních trzích. ČMZRB při poskytování úvěrů, záruk či kapitálových vstupů spolupracuje s komerčními finančními institucemi, což jí umožňuje kombinací veřejných a komerčních zdrojů financování dosahovat pákového efektu. Primárně tak nevytláčuje soukromý kapitál z trhu, naopak jej doplňuje a podporuje zlepšení přístupu zejména MSP k financování jejich projektů. Poskytování záruk a úvěrů pak bude kombinováno s dotačním prvkem.

Za účelem komplexní podpory bude poskytování finanční podpory zkvalitněno prostřednictvím doplňkových poradenských a asistenčních služeb. Zejména začínající podnikatelé ocení podporu a poradenství ohledně financování jejich projektu dle aktuálních potřeb či mentoringové a koučingové služby, které budou cílit na zvýšení jejich podnikatelských dovedností (manažerské kompetence, finanční schopnosti, marketing, prezentační dovednosti atp.).

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Na základě analýzy účinnosti a efektivity záručních a úvěrových programů pro MSP pokračovat v implementaci osvědčených záručních a úvěrových programů, případně změnit nastavení programů podle aktuálních potřeb a poptávky (vč. podpory start-upů).	MPO / ČMZRB
Kombinovat finanční nástroje s dotačním prvkem – např. s finančním příspěvkem na úhradu úroků z úvěrů poskytnutých komerčními	MPO / ČMZRB

³³ Jedná se o Středoevropský fond fondů, Fond fondů OP PIK (oba fondy fondů jsou ve správě EIF), IPO Fond na podporu úpisů MSP na alternativních obchodních platformách (ve správě ČMZRB Investiční, a.s.).

bankami, odpuštění splátky části jistiny, včetně profinancování odpuštění splátek komerčních úvěrů v případě záručního nástroje.	
Doplnit finanční podporu (půjčky, záruky) o měkká opatření a doprovodné služby – obchodní, poradenské, mentoringové, koučingové a technické asistenční služby.	MPO / ČMZRB

Specifický cíl - Vytvoření příznivých podmínek pro financování začínajících a rostoucích podniků

Mladé podniky potřebují pro naplnění svého potenciálu a dosažení dynamického růstu možnost přístupu k širokému portfoliu produktů na kapitálovém trhu. Začínající podniky či inovátoři ve fázi nápadu jsou často na svůj projekt osamoceni či jej řídí pouze v malé skupině lidí, a proto nemají dostatek času na hledání nejvhodnějšího způsobu financování. Za účelem rozvoje start-upů tak bude zajištěna podpora podnikům s výběrem vhodného finančního produktu na trhu či s provázáním start-upů s investory a poskytovateli podpory.

Zároveň bude zajištěno, aby začínající podniky a inovátoři měli možnost si vybrat z více druhů finančních produktů tak, aby si zajistili optimální financování svého projektu s přihlédnutím k aktuálním potřebám podniku a k fázi jeho rozvoje. K tomu přispěje i vytvoření univerzálního schématu pro podporu start-upů, který umožní zafinancovat nový nápad či začínající podnik rychlým a jednoduchým způsobem. Komplementárně k podpoře rozvoje seedového financování bude podpořen i vznik kapitálových nástrojů na transfer výsledků výzkumu z výzkumných organizací, především vysokých škol, do podnikatelské praxe, který napomůže rozvoji nadějných technologických firem typu start-up a spin-off. Prostřednictvím stanovených opatření tak bude zajištěn dostatečný objem kapitálu a podpoří se rozvoj podniků s růstovým potenciálem.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Rozšířit a propagovat poradenství agentury CzechInvest pro start-upy k výběru nejvhodnějšího finančního produktu na trhu (včetně veřejných programů podpory).	CzechInvest
Provazovat start-upy s investory a poskytovateli podpory prostřednictvím match-makingových aktivit.	CzechInvest
Připravit flexibilní a univerzální program podpory START-UP VOUCHER za účelem vyhlášení výzev k financování pro inovátory ve fázi nápadu, studenty, inovativní začínající a rostoucí podniky a jejich projekty, které mají významný růstový potenciál.	MPO / CzechInvest
Aktivizovat (kvazi)ekvitní financování začínajících a rostoucích společností a podpořit zakládání dalších fondů pro rizikový kapitál, business angels, transfer technologií, komercializační fond, fond scale-ups či Proof-of-Concept Fond/ Pre-seed fond pro nejrizikovější investice v raných fázích podnikání (fáze nápadu, spin-offy), např. s využitím existujících nástrojů EIF, včetně fondů fungujících na ko-investičním principu.	MPO / ČMZRB / TAČR / CzechInvest
Zajistit podporu výzkumu a inovací start-up a spin-off společností v rámci programů podpory.	MPO / TAČR
Mapovat prostředí start-upů prostřednictvím Start-up report.	CzechInvest / MPO

Přístup na trhy

Výchozí stav

Největší objem českého vývozu a dovozu je tradičně realizován v rámci zemí EU, kam v roce 2019 směřovalo téměř 84 % domácího vývozu zboží. Na tomto vývozu se podílí zhruba 16 tis. MSP, přičemž jejich počet od roku 2012 zůstává přibližně stejný.³⁴ Jednotný trh EU tak představuje pro české MSP primární cílový trh, a tedy přirozené prostředí pro jejich expanzi a růst, avšak poměr nákladů potřebných k překonání různých překážek na zahraničním trhu je pro MSP významně vyšší než u velkých podniků. Pro MSP je obecně obtížnější a nákladnější přístup ke kapitálu, informacím a znalostem, což má mj. vliv i na slabší důraz na jejich internacionalizaci či marketingové aktivity v zahraničí. Mezi hlavní identifikované překážky vnitřního trhu EU patří zejména nedostatečný přístup k informacím, nákladné a složité povolovací procedury, omezování právní formy a držení podílu ve společnosti v případě poskytování služeb, nedostatky v oblasti vzájemného uznávání či nejasný výklad unijní legislativy.³⁵ V posledních letech se pak daří obchodu ČR i s ostatními vyspělými ekonomikami, což naznačuje rostoucí schopnost tuzemských podniků obsazovat náročné zahraniční trhy i mimo EU. I přesto však zůstává objem zahraničního obchodu s ostatními vyspělými ekonomikami mimo EU vzhledem k jejich velikosti nízký. MSP i nadále čelí významným omezením a výzvám, které souvisí s nedostatkem financí, schopností upgradovat a chránit vlastní technologii, splněním požadovaných norem a kvality produktů a služeb, nedostatkem znalostí o zahraničních trzích či často se měnících obchodních předpisech a postupech, ale i chybějícími interními dovednostmi jako je např. marketing.

Hlavním motorem vysoké exportní výkonnosti ČR byla zahraniční poptávka po produktech z ČR, která byla naplňována pobočkami nadnárodních společností výrobního typu, z čehož profitovaly svými subdodávkami i domácí podniky. Méně se na tom podílela rostoucí konkurenceschopnost a exportní výkonnost tuzemských podniků. Exportní aktivity českých MSP jsou značně determinovány i velikostí. Zatímco v kategorii podniků o velikosti 50-249 zaměstnanců exportuje téměř 76% procent českých společností, což je srovnatelné s okolními státy, v kategorii podniků o velikosti 10-49 zaměstnanců je to již jenom necelých 31 % a ČR v tomto ukazateli za okolními státy zaostává. V kategorii mikropodniků, tzn. podniků o velikosti 0-9 zaměstnanců, je exportní aktivita českých společností velmi nízká, vykazuje ji pouhých 0,7 % podniků. Tato hodnota je i ve srovnání s okolními státy výrazně nízká.³⁶ Situace u inovativních start-upů je však zcela odlišná, pro více jak 60 % českých začínajících podniků je primárním trhem zahraniční trh.³⁷ Z dostupných dat vyplývá, že zaměření začínajících podniků na zahraniční trh znamená o něco vyšší pravděpodobnost zajištění stabilních příjmů, a také potvrzují silný vztah mezi internacionalizací a inovacemi. Mezinárodně činné podniky jsou tedy konkurenceschopnější než jejich domácí protějšky a mohou hrát významnou úlohu v celosvětových hodnotových řetězcích.

Pro ČR je dále charakteristický nízký stupeň internacionalizace MSP, což rovněž souvisí s omezenou schopností expanze na zahraniční trhy. Ačkoliv se schopnost domácích podniků prosadit na zahraničních trzích neustále zlepšuje, stále je silně omezena na sousední země a trhy v Evropě. Zejména MSP se potýkají s nedostatečně rozvinutými kompetencemi a kapacitami pro zahraniční obchod a také čelí řadě bariér internacionalizace vlastních aktivit, a to zejména s rostoucí geografickou a kulturní vzdáleností cílových trhů od ČR. V rámci internacionalizace MSP tak zůstává vývoz a podíl na GVC orientován na regionální hodnotové řetězce, z čehož vyplývá zmeškání příležitostí k integraci mimo jednotný trh EU.

ČR, jakožto malá a otevřená ekonomika, je vysoce začleněna v globálních hodnotových řetězcích. MSP však obecně mají slabší technologické inovační schopnosti a je méně pravděpodobné, že se začnou integrovat do GVC prostřednictvím exportu.³⁸ Problémem tak zůstává podpora internacionalizace MSP s řešením nedostatečného zaměření na vývoz, diverzifikaci a účast na GVC s vysokou přidanou hodnotou, jelikož tuzemské podniky vykazují v porovnání se zahraničními rovněž i nízkou přidanou

³⁴ Zpráva o plnění Exportní strategie ČR pro období 2012 – 2020 za rok 2019

³⁵ Strategie EU pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřenou na malé a střední podniky

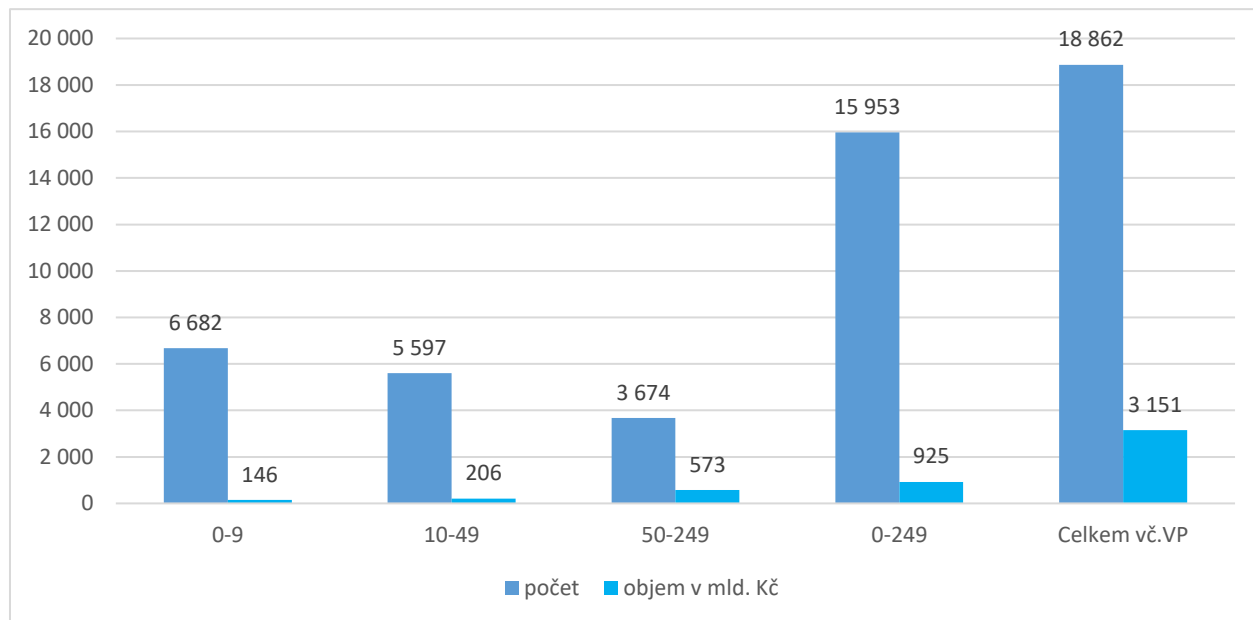
³⁶ World Bank – Czech Republic: Assessment of the SME Policy mix

³⁷ Maria Staszekiewicz, Daniela Havlíková: České startupy, 2016.

³⁸ World Bank – Czech Republic: Assessment of the SME Policy mix

hodnotu. Klíčovou úlohu přitom nemá jen samotné zapojení podniků do GVC, ale jejich postavení v GVC s větším přenosem znalostí a technologií. S tím souvisí nedostatečné investice společností do produkce s vyšší přidanou hodnotou prostřednictvím inovací či rozvoje technologií, což má mj. za následek slabší výsledky z hlediska produktivity, postavení v hodnotových řetězcích a zavádění nových technologií.

Graf 4: Počet MSP a objem vývozu v roce 2019

Zdroj: Ministerstvo průmyslu a obchodu, Český statistický úřad

Strategický cíl – Významná přítomnost českých MSP na zahraničních trzích

Podpora exportu MSP je jednou z podstatných komponent rozvoje tohoto segmentu. Klíčovým dokumentem zastřešujícím exportní podporu českých podniků je *Exportní strategie ČR*,³⁹ která se věnuje nejen podpoře exportu, ale také expanzi na zahraniční trhy či internacionalizaci podniků. V souladu s tímto dokumentem je tak v rámci segmentu MSP prioritně zacíleno především na nástroje financování, poskytování informací a rozvoj služeb exportérům či rozvoj obchodních příležitostí. Problematice se rovněž věnuje *Inovační strategie České republiky 2019–2030*, a to zejména z marketingového pohledu, který je nezbytnou součástí úspěšných exportních aktivit. V tomto ohledu tak bude kladen důraz na růst globální prestiže ČR na světových trzích a budování dobrého jména ČR jako moderního, stabilního, důvěryhodného a inovativního partnera.

Z důvodu nutnosti komplexního uchopení bude finanční podpora v této oblasti doplněna o „měkká“ opatření jako např. asistenční služby či podnikatelské a marketingové poradenství. Pro zachování, resp. zvýšení své konkurenceschopnosti, a to nejen rámci vnitřního trhu EU, ale rovněž v globální konkurenci, musí totiž MSP komplexně internacionalizovat své ekonomické aktivity a zlepšit tak své možnosti vstupu na zahraniční trhy. Mnohé MSP jsou a budou, i vzhledem ke své internacionalizaci, zapojeny do globálních dodavatelských řetězců, s čímž mj. souvisí spolupráce s partnery (dodavateli a odběrateli) a odpovědné podnikatelské chování jak podniku samotného, tak při jeho strategii výběru dodavatelů.

Stanovaná opatření se řídí obecnými principy, které umožní srovnání úrovně tuzemských technologických společností s úrovní evropských i světových společností, budou podporovat a efektivně navigovat české podniky při vstupu na tyto trhy a podporovat dobré jméno českých produktů a služeb ve světě⁴⁰ ve smyslu zahraničního PR ekonomice ČR a jejím subjektům. Zároveň budou napomáhat objevování potenciálu jednotlivých exportních regionů českým podnikatelům a investorům, nabízet jim pomocnou ruku v každém z těchto regionů, zvyšovat jejich sebevědomí při expanzi do zahraničí, napomáhat v odlišném právní prostředí cizích trhů či využívat trendy v progresivních sektorech globální ekonomiky. V neposlední řadě je rovněž důležité aktivitami a službami pro podnikatele podporovat diverzifikaci exportu především směrem k výrobkům s vyšší přidanou hodnotou, upevnění pozice v EU a rozšíření exportu do třetích zemí. Samotné zařazení v nižších stupních globálních hodnotových řetězců je limitujícím faktorem dalšího růstu objemu exportu i tvorby domácí přidané hodnoty na něm⁴¹.

Důležité je zároveň snížení byrokracie, které musí mít na paměti i instituce exportní podpory. V tomto ohledu je tak klíčové vytvářet takové prostředí, které bude stimulovat české MSP v rozvíjení jejich inovačního potenciálu a s tím spojených kompetencí, konkurenceschopnosti a schopností prosadit se na zahraničních trzích, tzn. zvýšit přidanou hodnotu a ekonomický zisk českých firem a podnítit jejich globální ambice.

Specifický cíl - Usnadnění působení českých MSP na vnitřním trhu EU

Pro konkurenceschopnost MSP je důležitý dobře fungující vnitřní trh EU. V rámci podpory exportu usiluje ČR dlouhodobě na národní i evropské úrovni o prohloubení vnitřního trhu EU, odstranění přetrvávajících a nově vzniklých překážek a zefektivnění již existujících nástrojů, které umožňují tento prostor lépe využívat. Jelikož právě MSP jsou nejčastějšími beneficienty vnitřního trhu, ale také na ně často v první linii dopadá nadbytečná administrativní zátěž (z evropské, národní či místní úrovně), nedostatek informací či další překážky při přeshraničním poskytování služeb nebo prodeji zboží, tak by právě zejména této kategorii podniků mělo usnadnit podnikání odstranění překážek na vnitřním trhu. Snížení regulační zátěže a zlepšení přístupu na trh je rovněž jedním ze tří pilířů *Strategie EU pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřenou na MSP*. V rámci vnitřního trhu EU je kromě odstraňování bariér přístupu a nutnosti další liberalizace vnitřního trhu zásadní rovněž poskytování podpůrných služeb MSP.

³⁹ Aktuálně se jedná o Exportní strategii 2012–2020, vč. její aktualizace z r. 2017, resp. připravovanou Exportní strategii 2021+.

⁴⁰ Pro MSP je také důležitý trend servitizace, tedy export služeb, ať již samotných nebo navázaných na zboží.

⁴¹ Dopředná tvorba přidané hodnoty českého exportu.

V rámci podpůrných služeb představuje významný prostředek Jednotná digitální brána, jejímž účelem je vytvořit celoevropský elektronický rozcestník, jehož prostřednictvím budou občanům a podnikatelům poskytovány pro ně relevantní informace, online postupy a asistenční služby a služby pro řešení problémů, a to například v oblastech podnikání, sociálního zabezpečení, daní a řady dalších. Jednotná digitální brána tedy propojením asistenčních a informačních elektronických služeb pomůže MSP, jak v pohybu na vnitřním trhu EU, tak v řešení vnitrostátních situací. Významnou roli hrají i Jednotná kontaktní místa (JKM), která poskytují bezplatné informace potřebné k tomu, aby klient mohl začít podnikat v ČR a rovněž kdekoli v EU. Další úlohou JKM je zprostředkovat klientovi informace a kontakt na příslušný úřad v ČR i v EU, který se zabývá povolováním konkrétních činností. Mimo to JKM zajistí předání žádostí o vyřízení podnikatelského oprávnění či uznání odborných kvalifikací příslušným orgánům. Klienti tak vyřídí všechny potřebné formalities pro vstup do podnikání na jednom místě.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Realizovat opatření uvedená ve sdělení EK „ <i>Dlouhodobý akční plán pro lepší provádění a prosazování pravidel jednotného trhu</i> “, především se zaměřením na skupinu opatření pro prosazování pravidel na vnitřním trhu (SMET), dále prosazovat další zjednodušení a odstraňování překážek přístupu na vnitřní trh EU ve smyslu snížení regulační zátěže.	MPO
Dokončit implementaci Nařízení EP a Rady 2018/1724, kterým se zřizuje Jednotná digitální brána.	MPO / MV + další resorty
Nabízet MSP doplňkové služby, které jim ulehčí jejich působení na vnitřním trhu, zejména služby Jednotného kontaktního místa, SOLVIT centra a Kontaktního místa pro výrobky.	MPO

Specifický cíl – Diverzifikace vývozu českých MSP i mimo trhy EU

Odstraňování překážek v přístupu na nové trhy a prohlubování závazného právního rámce pro obchodní vztahy se zeměmi mimo EU se cíleně věnuje *Společná obchodní politika EU*. Pro české podniky jsou zásadní především jednání o pravidlech pro subvence narušující obchod průmyslovým zbožím, o zamezení nucenému transferu technologií a o pravidlech pro elektronické obchodování včetně volného pohybu dat. ČR se prostřednictvím společné obchodní politiky nadále podílí na sjednávání prohloubených a komplexních dohod o volném obchodu.

Záměrem tohoto specifického cíle je identifikovat perspektivní možnosti uplatnění MSP na zahraničních trzích mimo vnitřní trh EU a tím diverzifikovat tuzemský export a zvýšit možnosti internacionalizace MSP. V oblasti státem podporovaného financování a pojišťování vývozu je připraveno několik programů, které umožní MSP získat financování svých přímých vývozních aktivit nebo svých subdodávek v rámci financování střednědobých a dlouhodobých vývozních úvěrů realizovaných českými exportéry. Programy realizuje ČEB ve spolupráci s ČMZRB, EGAP a komerčními bankami. Vzhledem k tomu, že globální trhy představují pro MSP důležitý zdroj růstu, je zásadní poskytovat MSP nejen finanční podporu, ale rovněž kvalitní informace a podpůrné služby.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Využívat novou generaci nástrojů (včetně sdílení best practice) posilující trvalou přítomnost českých podniků v zahraničním obchodu, zprostředkování exportních příležitostí z globálních trhů i mimo EU, zapojení do aktivit pro internacionalizaci prostřednictvím center a získání kompetencí (Mezinárodní centra internacionalizace, Vývozní aliance a klastry, Design Centrum, Adresář designérů, Adresář exportérů, Centra KET).	MPO CzechTrade
Pokračovat ve sjednávání prohloubených a komplexních dohod o volném obchodu.	MPO

Organizovat zahraniční obchodní a incomingové mise za přítomnosti zástupců české politické reprezentace, a jiné specializované networkingové aktivity v zahraničí, podporovat činnost mezivládních komisí a pracovních skupin s ohledem na internacionalizaci MSP.	MPO / CzechTrade / ÚV ČR / resorty / Parlament / KPR
Poskytovat produkty exportního pojištění a financování pro MSP zaměřené především na mimoevropské trhy (produkty exportního financování a pojištění se státní podporou ČEB a EGAP).	MF

Specifický cíl - Zvýšení schopnosti českých MSP internacionalizovat své aktivity a zajištění jejich trvalé přítomnosti na zahraničních trzích

Významný faktor pro posilování schopnosti MSP pronikat na zahraniční trhy a navazovat spolupráci se zahraničními partnery představuje úroveň podnikatelských dovedností, které jsou zásadní pro internacionalizaci aktivit (např. marketing v digitální ekonomice, průzkum trhu, interkulturní a komunikační dovednosti, přeshraniční logistika apod.). Z toho důvodu je potřeba zajistit, aby MSP disponovaly dostatečnou úrovní exportně specifických znalostí a dovedností a zároveň dostatečnými lidskými kapacitami, aby všechny procesy potřebné pro expanzi na zahraniční trhy dokázaly řídit samy. Vzhledem k tomu, že řada MSP může minimálně zpočátku trpět těmito nedostatky, je klíčové, aby stát nastavil takový podpůrný ekosystém pro exportní aktivity, aby podniky chtěly inovovat, růst a pronikat na nové a perspektivní zahraniční trhy a aby mohly obstát v rámci jednotného trhu EU a rovněž v globální konkurenci.

I nadále tak bude pokračovat podpora ve zvýšení podílu českých MSP v globálních hodnotových řetězcích (GVC) s vysokou přidanou hodnotou.⁴² Expanze na nové trhy v zahraničí představuje pro MSP ideální možnost, jak dosáhnout posunu v těchto pozicích a orientovat se na výrobu pro koncové zákazníky. Klíčovým předpokladem pro zvyšování inovačního potenciálu českých MSP je právě objevení a získání koncových zákazníků. Udržitelnou exportní výkonnost podniků odolnou vůči výkyvům hospodářského cyklu zajistí právě vyšší přidaná hodnota a teritoriální či oborová diverzifikace. Zároveň podniky účastníci se v GVC mají širší přístup k sofistikovanějším a cenově dostupnějším dovozům, novým technologiím a vstupům, které nemusí být přístupné na domácím trhu. Mezi účastí na mezinárodním obchodu a inovační aktivitou je tak úzká spojitost. Podniky, které inovují, mají tendenci se aktivněji angažovat v mezinárodním obchodu a firmy participující na mezinárodním obchodu jsou více inovativní. Podpora účasti na mezinárodním obchodu a inovace jsou tak dvě strany téže mince, kterou je třeba podporovat v tandemu. Více výzkumu a vývoje ze strany MSP může přispět k větší internacionalizaci a účasti na GVC. Při vstupu na zahraniční trhy je zároveň vhodné, aby si podniky chránily své duševní vlastnictví.

Podniky si zároveň musí být vědomy příležitostí, které jim nabízí digitální ekonomika, a aby disponovaly adekvátními digitálními dovednostmi, které jim umožní účastnit se sítí spolupráce, GVC a aktivit souvisejících s e-commerce. Nezbytnou součástí je tak i zlepšení přístupu MSP k digitálním technologiím a zvýšení dovedností podniků pro jejich využívání.⁴³

Další záměr pak spočívá v zintenzivnění prosazování ekonomických zájmů v zahraničí, které patří mezi celosvětové trendy podpory hospodářského růstu. Ekonomická diplomacie tak představuje důležitou prioritu, a to z důvodu velké míry otevřenosti české ekonomiky, kdy export a vnější ekonomické vazby jsou pro ni klíčové. Vnější ekonomické vztahy jsou chápány rovněž optikou platební bilance, nikoliv pouze metodou pohybu zboží či služeb přes hranice. Z tohoto důvodu je cíleno na posun ze současného modelu vnějších ekonomických vztahů, kde hrají důležitou roli reexport a nepřímé exporty zboží, k modelu podpory přímého obsazování, resp. trvalé působnosti na cílových trzích s vlastní značkou a přidanou hodnotou. Tento posun bude znamenat navýšení přímé přítomnosti českých podniků na zahraničních trzích. Jednou z možných cest, jak na perspektivní zahraniční trhy proniknout přímo, je napřímení vazeb s finálními odběrateli a podpora trvalé přítomnosti českých firem na zahraničních

⁴² Specifická opatření přispívající k posunu v GVC jsou dále blíže řešeny v rámci klíčové oblasti Výzkum, vývoj a inovace.

⁴³ Tyto prvky jsou detailně řešeny v klíčových oblastech Digitalizace, resp. Pracovní síla, dovednosti a vzdělávání.

tržích. Naplnění cíle vyžaduje doplnění nabídky služeb, jak na straně přípravy českých podniků, tak i pro podporu přímo na zahraničních tržích. Klíčové jsou rovněž nové přístupy moderní ekonomické diplomacie zaměřené na dovedení MSP i na vzdálenější trhy a těsnější vztah s odběrateli.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Poskytovat poradenské služby pro MSP (ve všech fázích jejich rozvoje) usnadňující vstup a působení na zahraničních tržích či expertní služby v oblasti obchodní a marketingové strategie, designu, optimalizace materiálového ekodesignu výrobků a dalších podpůrných nástrojů pro vstup a působení na zahraničních tržích. Dále poskytovat bezplatné oborově zaměřené exportní poradenství a konzultace s odborníky působícími v zahraničí (Meeting Point CzechTrade, Konzultační dny, Design Centrum aj.)	MPO CzechTrade CzechInvest
Podporovat účast MSP na zahraničních veletrzích a výstavách včetně organizace a účastí na dalších zahraničních akcích, sympoziích, seminářích a dalších akcích.	MPO CzechTrade CzechInvest
Posilovat horizontální spolupráci, synergie a předávání informací mezi složkami státu, resp. institucemi, a aktéry na úrovni EU, a posilovat princip „no wrong door“ při realizaci služeb podporujících internacionalizaci MSP.	MPO/CzechTrade
Posílit české MSP v ochraně a vymáhání práv duševního vlastnictví na tržích třetích zemí – odborné služby CzechTrade, ZK CzechTrade, CzechInvest.	MPO / CzechTrade / ÚPV
Podporovat propagaci MSP v rámci projektu „The Czech Republic: The Country for the Future“ a usilovat o jednotnou podobu expozic ČR na mezinárodních akcích vč. vytvoření Manuálu pro jednotnou prezentaci.	MPO/CzechTrade
Prostřednictvím projektu PROPEA a PROPEA+ v rámci ekonomické diplomacie poskytovat českým firmám, které v příslušném teritoriu působí nebo se na vstup na cílový zahraniční trh připravují, služby akreditovaných místních expertů s podporou zastupitelského úřadu v teritoriu, kteří jim pomohou zajistit kontinuitu obchodních styků a řešení logistických a jiných problémů.	MZV
Podporovat rozvoj Projektů ekonomické diplomacie PROPED a rozvíjet zapojování dalších resortů a aktérů do nástroje s cílem posilování možností nabídky služeb státu v nových perspektivních sektorech.	MZV / CzechTrade / MPO

Pracovní síla, dovednosti a vzdělávání

Výchozí stav

ČR i celá EU prochází řadou změn, které mají mj. vliv na trh práce a požadavky kladené na podnikatele i zaměstnance. Inovace a technologický pokrok spojený s digitální transformací zároveň znamenají řadu nových příležitostí a oborů podnikání, nicméně dostatečná pozornost musí být věnována i vytvoření podmínek, které umožní tyto nové příležitosti využít. K tomu je zapotřebí vhodná sada kompetencí, která bude vyžadovat odborné technické a digitální dovednosti, dále také strategické, manažerské, komunikační, plánovací, marketingové, vůdcovské, ale i mezilidské dovednosti.

ČR však obecně trpí výrazným nesouladem mezi dovednostmi pracovní síly a potřebami trhu, který brzdí hospodářský růst a rovněž přispívá k relativně nízké produktivitě práce ve srovnání s vyspělými ekonomikami. K řešení je potřeba přistoupit s vědomím propojení trhu práce a systému vzdělávání a nutnosti spolupráce zainteresovaných institucí na různých úrovních, a to vzhledem k tomu, že trh práce bude vyvolávat nové trendy spojené s prohlubující se digitalizací ekonomiky. Propojení vzdělávací a podnikatelské sféry však bylo doposud slabé a týkalo se především ojedinělých případů a projektů. V době probíhající transformace českého hospodářství směrem k digitalizaci bude nutné reformovat a podpořit systém celoživotního vzdělávání a posílit spolupráci škol a podniků tak, aby dovednosti a znalosti zaměstnanců odpovídaly potřebám digitální a udržitelné ekonomiky. Zároveň zlepšit přístup založený na praxi v odborném vzdělávání a přípravě a v systému vysokoškolského vzdělávání, který podporuje vazby mezi školami a podniky. Školám často chybí finanční prostředky na pořízení nových technologií potřebných k výuce, na druhé straně podniky nemají motivaci ke spolupráci. Dalším problémem, který nejčastěji zabraňuje školám a podnikům spolupracovat, je převaha malých společností v jednotlivých regionech, které nemají dostatečnou kapacitu pro takovou spolupráci. Stejně důležité je také aktualizovat metody a formy výuky díky exponenciálnímu rozvoji technologií.

Z hlediska přípravy na budoucí povolání je rovněž nutno brát v potaz proměny celé společnosti. ČR s ohledem na charakter svého hospodářství (např. vysoké zastoupení zpracovatelského průmyslu), co se týče dopadů 4. průmyslové revoluce na trh práce, bude ovlivněna automatizací velmi výrazně.⁴⁴ Průmyslová transformace vede k vytvoření nových pracovních míst a nových příležitostí, které vyžadují nové typy kompetencí. Během 30 let by automatizace mohla nahradit přes 50 % dovedností ve velké většině stávajících profesí, což představuje přibližně 3,4 milionu zaměstnanců.⁴⁵ Podle OECD je již nyní ČR zemí s druhým největším podílem pracovních míst ohrožených automatizací.⁴⁶ MSP však často nemají dostatečné zdroje pro odbornou přípravu svých zaměstnanců v porovnání s velkými podniky. Proto je nutno vybudovat funkční ekosystém celoživotního vzdělávání a k tomu je nezbytný společný proaktivní přístup ze strany státu i podniků v oblastech rekvalifikace a zvyšování znalostí a dovedností (reskilling a upskilling). Digitálními dovednostmi budou muset disponovat pracovní síly všech profesí (manuálních i kognitivních), ale také koncoví zákazníci. Současná vzdělanostní struktura má však na rozvoj digitálních technologií spíše negativní vliv. Vzdělávací systém musí připravovat mladé lidi na nová budoucí povolání, musí jim tedy nabízet odpovídající sadu dovedností, aby se v budoucnosti flexibilně adaptovali na neustále se měnící a stále více technologické prostředí. ČR však zaostává v úrovni digitálních dovedností/rozvoji těchto kompetencí v podnikatelském sektoru obecně, nicméně zejména u zaměstnanců MSP. Zatímco se snížila poptávka po nekvalifikovaných pracovnících, naopak významně stoupla poptávka po IT a STEM odbornících⁴⁷. Vysoké napětí mezi nabídkou a poptávkou po digitálně vzdělané pracovní síle lze očekávat také s ohledem na to, že poroste poptávka českých sektorů služeb, které mají stále velmi nízký podíl na zaměstnanosti a bez kterých se moderní ekonomika neobejde. V

⁴⁴ World Bank – Czech Republic: Assessment of the SME Policy mix

⁴⁵ Evropská komise - Zpráva o ČR pro rok 2020

⁴⁶ OECD „How technology and globalisation are transforming the labour market; OECD Employment Outlook 2017“, 2017.

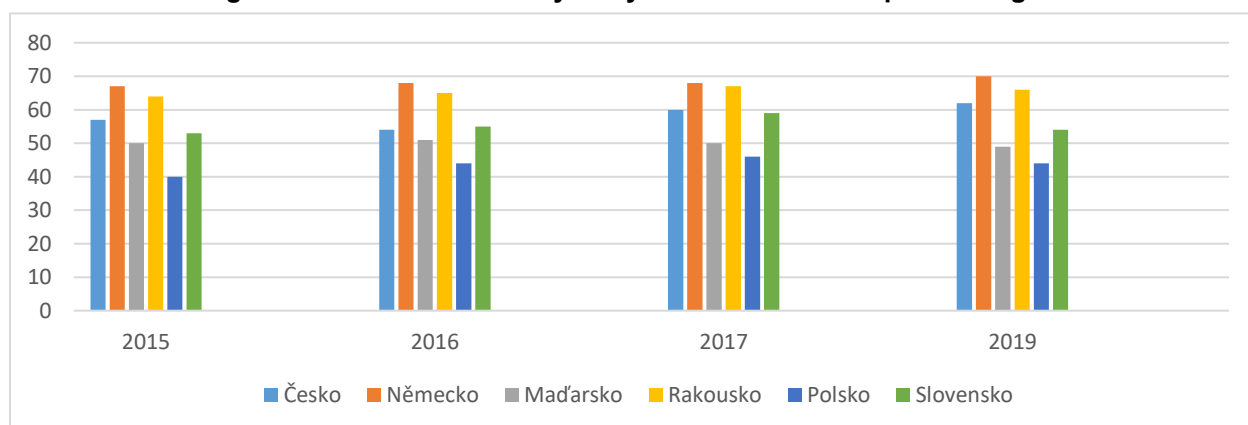
⁴⁷ World Bank - Manufacturing a startup. A case study of Industry 4.0 development in the Czech Republic. 2019, Washington. Rejchrt, L. „Dopady umělé inteligence na pracovní trh a požadavky na celoživotní vzdělávání.“ Umělá inteligence a příležitosti v České republice. Microsoft Česká republika a Aspen Institute Central Europe.

zájmu své budoucí konkurenceschopnosti musí podniky umět využít potenciál umělé inteligence a digitálních nástrojů, jakými jsou například on-line marketing, analýza dat a automatizace procesů, pro posílení svých prodejních schopností a efektivnějšího řízení.

Rovněž neustále stoupá význam měkkých dovedností, což je zapříčiněno rostoucí globalizací, virtualizací kanceláře, technologiemi a zvyšováním rozmanitosti společnosti (ve věku, pohlaví, vzdělání, etnicitě apod.).⁴⁸ Je potřeba klást důraz na doplnění studijních programů o prvek přenositelných, multioborových a interdisciplinárních kompetencí, včetně jazykových.

Jednou z možností uplatnění absolventů na trhu práce je pak i zahájení podnikání. Oblast podnikatelského vzdělávání se v teoretické rovině stala povinnou součástí českého vzdělávacího systému, nicméně stále čelí řadě problémů jako např. nedostatek kvalifikovaných učitelů, neúčinné výukové metody, absence praktických prvků podnikání aj.⁴⁹

Graf 5: Úroveň digitálních dovedností dle vybraných zemí středoevropského regionu

Zdroj: Eurostat⁵⁰

Graf 6: Hlavní trendy v požadavcích MSP na vzdělávací aktivity v období 2021 - 2027

Zdroj: MPO⁵¹

⁴⁸ Dall'Amico, E., Verona, S. Cross-country survey on soft skills required by companies to medium/high skilled migrants. Methodological approach for a common framework of Soft Skills at work, 2015.

⁴⁹ Krajská hospodářská komora jižní Moravy ve spolupráci s Dring Consulting s.r.o. Analýza podnikatelského vzdělávání v ČR a zahraniční dobré praxe.

⁵⁰ viz data dostupná na: https://ec.europa.eu/eurostat/cache/metadata/en/tepsr_sp410_esmsip2.htm

⁵¹ viz Analýza tržní situace a specifikace vhodných forem podpory pro účely přípravy priority 1 OP TAK 2021-2027

Strategický cíl – Rozvoj dovedností žáků a studentů v souladu s požadavky trhu práce

Klíčové bude zvýšit kvalitu systémů vzdělávání a odborné přípravy, mj. podporou technických, digitálních či měkkých dovedností, a to prostřednictvím budování kapacity žáků a studentů tak, aby absolvent, který vstupuje na trh práce, byl již ze vzdělávacího procesu připraven tak, aby byl dobře uplatnitelný, schopný pružně se adaptovat na nové podmínky, reagovat na nové tendence a trendy a aby byl připraven dále se rozvíjet a vzdělávat. Na tuto problematiku se zaměřuje materiál *Hlavní směry vzdělávací politiky ČR do roku 2030+ a Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*.

Specifický cíl – Nastavení a posílení vhodné formy spolupráce mezi školami a podniky

Záměrem je optimalizovat kvalitu absolventů a požadavky zaměstnavatelů, kteří požadují stále vyšší znalosti a dovednosti, a to zejména v odvětvích, kde je technologický pokrok rychlý a školy tak nestačí přizpůsobovat školní vzdělávací programy aktuálním potřebám a ani nedisponují dostatkem finančních prostředků k zajištění moderních technologií. Podpora spolupráce škol a podniků a propojení vzdělávací a zaměstnavatelské sféry je tak jednou z cest, které napomáhají tomu, aby kompetence, dovednosti, znalosti a schopnosti absolventů odpovídaly požadavkům pracovního trhu, a to zejména za situace, kdy české podniky ve značné míře pociťují nedostatek kvalifikovaných odborníků. Prostřednictvím maximálního zapojení studentů do pracovního týmu v podniku dojde ke zkvalitnění samotné výuky, a to v důsledku intenzivního kontaktu studenta s odborníky z profesní praxe.

Zajištění dostatku kvalifikovaných zaměstnanců, resp. investice do jejich odborné přípravy, v kontextu probíhající digitalizace, robotizace a automatizace, představuje jednu z vysokých priorit politiky zaměstnanosti nejen ČR ale i EU. Klíčové je pak vytvořit skutečně komplexní systém.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Posílit spolupráci podniků, zejména MSP, a škol prostřednictvím propagace, pořádání seminářů/webinářů k této problematice se zapojením MPO, MŠMT, MF a AMSP, příp. dalších hospodářských partnerů.	MŠMT / MPO / MF
Podpořit organizaci odborných praxí a stáží studentů v podnicích.	MŠMT
Propagovat budování sdílených dílen, sdílených učeben a tréninkových center pro výuku technických předmětů a edukaci mládeže v oblasti průmyslu 4.0.	MPO
Posílit individuální (kariérové) poradenství a podporovat propojení studentů s konkrétními podniky.	MŠMT / MPO
Podporovat Instruktora u poskytovatele praktického vyučování (vzdělávání, certifikace, metodické materiály).	MŠMT

Specifický cíl – Zvýšení kvality, účinnosti a relevance přípravy na budoucí povolání

ČR si uvědomuje stále významnější potřeby rozvoje a podpory digitálních dovedností, jež jsou velmi důležité z hlediska připravenosti pracovní síly na důsledky 4. průmyslové revoluce a rozvoj možností ovládnutí nových technologií. Právě díky nastupující automatizaci a robotizaci se již začíná projevovat nesoulad co do kvalitativních dovedností, zejména v digitálním odvětví. Je tak potřeba investovat do nových kompetencí zejména v oblasti vyšších odborných technických dovedností a digitálních dovedností, jež budou pracovníci podle předpokladů potřebovat po automatizaci stávajících mechanických úkonů. Snahou ČR i samotné strategie je tak predikovat budoucí potřeby trhu práce a to včetně budoucích kompetencí, zavést systémové inovativní prvky v oblasti dalšího vzdělávání a rozvíjet

oblast digitálních kompetencí, a to v souladu s dalšími klíčovými dokumenty, mezi které patří *Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030*, *Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+*, *Akční plán Práce 4.0* či *Digitální Česko*.

Kromě budování technických (STEM) a digitálních dovedností v rámci vzdělávací soustavy, je potřeba zaměřit se rovněž na měkké dovednosti. Schopnosti jako kreativní a kritické myšlení, prezentace a komunikace jsou totiž mnohokrát rozhodující nejen při přijímacích pohovorech pro zaměstnance, ale jsou velmi potřebné také pro jedince, kteří uvažují o založení firmy, či pro stávající podnikatele, jež by chtěli rozšířit svůj podnik, inovovat či proniknout na zahraniční trhy. Pro rozvoj všeobecných a odborných dovedností bude nutno zajistit vyšší míru propojení formálního a neformálního vzdělávání včetně zahrnutí moderních výukových metod a technologií.

Zároveň je potřeba posílit výsledky v oblasti podnikatelského vzdělávání za účelem zlepšení nahlížení na podnikání. Cílem podnikatelského vzdělávání je podpora podnikavosti a podnikatelského ducha, tedy schopností, postojů, dovedností a znalostí, které umožní nacházet, vytvářet a rozvíjet podnikatelský záměr, přeměnit nápady v činy a eliminovat možná rizika. Důležité je v tomto ohledu zintenzívnění propojení vzdělávací teorie s praxí. Právě výše řešená spolupráce s podniky pomůže k přiblížení vzdělávacích kurikul k reálnému světu a tím usnadní absolventům získání vhodného zaměstnání a podnikům recipiálně k získání kvalifikovaných pracovníků.

Podpora podnikatelského vzdělávání je jednou z priorit EU, neboť patří mezi základní oblasti, kterými lze podpořit růst ekonomiky a tvorbu nových pracovních míst. Důležitým dokumentem EU na toto téma je také *Akční plán podnikání 2020*, který definuje podnikatelské vzdělávání jako jednu ze tří základních oblastí, kterými lze podpořit růst ekonomiky a tvorbu nových pracovních míst.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Realizovat opatření stanovená ve Strategii vzdělávací politiky ČR 2030+ se zaměřením na oblast digitální a finanční gramotnosti, měkkých dovedností, kritického a kreativního myšlení a STEM dovedností.	MŠMT
Podporovat vybavení moderními přístroji na školách a lépe využít potenciál informačních a komunikačních technologií s cílem umožnit účinnější a individualizované učení a výukové a výzkumné metody.	MMR
Podporovat rozvoj podnikavosti a podnikatelských dovedností ve školách.	MŠMT
Tvorba a rozvoj vysokoškolských studijních programů reflektujících nové metody výuky, digitální gramotnosti, kompetence k podnikavosti studentů a zavedení praxe ve výuce.	MŠMT

Strategický cíl – Zajištění dalšího vzdělávání zejména v oblasti klíčových dovedností

Vysoká penetrace technologických novinek do společenského i hospodářského života, jak do výrobních procesů, tak do služeb, vyvolává širší společenské změny, které jsou mimo jiných oblastí společnosti očekávány i na trhu práce. Tyto trendy přinášejí potenciální rizika v podobě zániku pracovních míst či ztížení přístupu k zaměstnání některým skupinám osob s nižší digitální gramotností či kompetencemi neodpovídajícími potřebě adekvátně reagovat na probíhající změny. Je proto nutné zajistit podporu pro celoživotní učení a podporu dalšího profesního vzdělávání požadovaného malými a středními zaměstnavateli. Adaptace pracovní síly na měnící se podmínky, zejména měnící se strukturu profesí a kvalifikační požadavky trhu práce je nezbytným faktorem úspěchu MSP, resp. zvýšení jejich konkurenceschopnosti a posunu k ekonomice s vyšší přidanou hodnotou.

Problematiku dalšího vzdělávání na národní úrovni zastřešují *Strategický rámec politiky zaměstnanosti do roku 2030* a *Akční plán Práce 4.0*, který obsahuje konkrétní opatření pro přizpůsobení se technologickým změnám a rozvoj digitálních dovedností pracovníků. Rozvoj dovedností pro inteligentní

specializaci, průmyslovou transformaci a podnikání je integrální součástí *Národní výzkumné a inovační strategie pro inteligentní specializaci ČR 2021-2027*. Cílem je zvýšit inovační výkonnost podniků a přispět tak ke zvýšení konkurenceschopnosti ČR, která bude založena na využívání znalostí a na inovacích, nikoliv na levné pracovní síle. Zároveň je také potřeba budovat manažerské schopnosti, které využívají technologie zvyšující produktivitu či investovat do lidského kapitálu připraveného na Průmysl 4.0.

Specifický cíl - Zajištění dalšího vzdělávání pro zaměstnance a podniky

Je nutné reflektovat podmínky na trhu práce v souvislosti se 4. průmyslovou revolucí, digitalizací práce a trhů, což klade zvýšené požadavky na pracovní sílu. Budou tak zajištěny podmínky pro celoživotní učení a další profesní vzdělávání podporované malými a středními zaměstnavateli. Česká pracovní síla potřebuje průběžnou odbornou přípravu, aby si pracovníci doplnili své dovednosti a dokázali využít nových profesních příležitostí. Podpora bude zaměřena na další vzdělávání, odbornou přípravu a rozvoj specifických poradenských služeb cílících na řešení problémů, kterým MSP aktuálně čelí. V případě funkčního systému podpory dalšího vzdělávání budou navržené aktivity v rámci poradenství vést MSP k volbě příslušných vzdělávacích kurzů, resp. k podpoře vzdělávání svých zaměstnanců. Podniky tak budou moci zvýšit kvalitu svých lidských zdrojů a lépe se připravit na celospolečenské změny související s přechodem na digitální ekonomiku. Zvýšením či prohloubením kvalifikace, resp. osvojením si klíčových, odborných a digitálních kompetencí dojde k posílení kvalifikace pracovní síly a zvýšení konkurenceschopnosti MSP. Klíčová je i podpora zlepšování manažerských schopností v rámci MSP, u kterých je možné pozorovat korelaci s produktivitou. Zároveň je potřeba zaměřit se na zvyšování jejich znalostí a schopností pro další rozvoj a působení na zahraničních trzích.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat uznávání kompetencí získaných v různých kontextech, což umožní jednotlivým osobám, aby jejich kompetence byly uznány a aby získaly úplnou, případně částečnou kvalifikaci.	MŠMT
Vytvořit programy celoživotního vzdělávání, které dokáží účinně reflektovat potřeby trhu práce, a tvorba programů/kurzů univerzit třetího věku.	MŠMT
Zajistit dostatečnou finanční podporu pro MSP za účelem dalšího vzdělávání zaměstnanců v oblasti klíčových kompetencí.	MPSV/MPO
Rozvíjet specifické poradenské služby pro MSP a start-upy/scale-upy (obchodní, marketingové, právní, manažerské aj.) se zapojením vzniklé národní i regionální inovační infrastruktury.	MPO/ CzechInvest
Podporovat vzdělávací instituce nabízející další vzdělávání zaměstnanců a podniků a zajistit dostatečnou úroveň kvality poskytování vzdělávacích služeb.	MPSV

Specifický cíl - Zvýšení úrovně digitálních dovedností v podnikatelském sektoru

Cílem je zintenzivnit přizpůsobení se tuzemských MSP novým technologickým změnám prostřednictvím praktických odborných znalostí a dovedností v oblasti digitálních technologií a řešit tak nedostatek digitálních dovedností na všech úrovních a vzrůstající počet neobsazených míst pro odborníky v oblasti ICT. V tomto ohledu nejde jen o schopnost využívat tyto technologie, ale také je inovovat a rozvíjet jejich používání, aby bylo možné udržet tempo s technologickým vývojem. Samotný přechod na digitální technologie či k udržitelnosti vyžadují dostatek kvalifikovaných pracovníků, ale i zkušených manažerů, což pro řadu MSP stále představuje nejvýznamnější problém.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
----------	-------------------------

Podporovat odbornou přípravu zaměstnanců spojenou se zaváděním nových technologií ve firmách.	MPSV
Zajistit vhodné formy financování technického vybavení pro školení zaměstnanců.	MPSV
Podporovat subjekty inovační infrastruktury, které mohou přispět k rozvoji dovedností pro inteligentní specializaci, průmyslovou transformaci a podnikání (např. VTP, inovační centra, centra pro digitální inovace aj.).	MPO

Výzkum, vývoj a inovace

Výchozí stav

Pro udržitelný model hospodářského růstu jsou klíčové rostoucí podniky založené na inovacích. Dle údajů European Innovation Scoreboard je hodnota tzv. inovačního indexu za rok 2019 pro ČR 84,3, tedy pod průměrem EU. Snahy ČR o vstup do klubu ekonomicky nejvyspělejších zemí tak doposud narušuje nízká inovační výkonnost domácích podniků, kdy zejména domácí MSP, jejichž inovační výkonnost v letech 2010 až 2017 stagnovala nebo oslabovala, v mezinárodním srovnání vykazují nedostatečné vlastní výzkumné a inovační aktivity. Ačkoliv celkové výdaje na výzkum a vývoj v ČR dlouhodobě rostou, tak i přesto ČR dosahuje v kontextu EU nadále lehce podprůměrných hodnot ve výši hrubých domácích výdajů na výzkum a vývoj, které se v roce 2019 pohybovaly ve výši 1,94 % HDP. V rámci ČR pak mají tendenci soustředit na výzkum a inovace vyšší podíl svých výnosů zpravidla velké podniky, a to konkrétně 0,8%, zatímco podniky o 10-49 zaměstnancích jen 0,3 % a podniky o 50-249 zaměstnancích 0,5 %.⁵² Celkově pak okolo 70 % výdajů soukromého sektoru na výzkum a vývoj pochází od velkých podniků⁵³, MSP se tak na soukromých investicích do výzkumu a vývoje podílejí pouze z jedné třetiny.⁵⁴ Většina výdajů na výzkum a vývoj MSP je navíc realizována v odvětvích se střední a nižší technologickou náročností.

Nevelký počet tuzemských podniků schopných posouvat technologickou hranici ve svém oboru v kombinaci s tím, že přední zahraniční společnosti působící v ČR mají své výzkumné a strategické funkce z velké části mimo ČR, způsobuje slabou inovační poptávku v segmentu inovací vyšších řádů. Řada domácích podniků zároveň působí na nízkých úrovních dodavatelských řetězců. Pro české MSP jsou tak charakteristické nedostatečné investice do produkce s vyšší přidanou hodnotou prostřednictvím inovací či rozvoje technologií, což má za následek právě slabší výsledky z hlediska produktivity, postavení v hodnotových řetězcích a zavádění nových technologií. V ČR jako celku navíc stále existují značné regionální rozdíly v dynamice výzkumných a inovačních aktivit.

V průběhu druhé dekády 21. století pak klesal počet podaných patentových přihlášek i zapsaných užitečných vzorů mezi MSP. Počty patentů českých podniků zaostávají za vyspělými evropskými státy mnohem více než počty patentů české veřejné výzkumné sféry.

V ČR rovněž není dostatečně rozvinutá spolupráce mezi MSP a jinými podniky, potažmo výzkumnými organizacemi. Spolupráce mezi podniky a akademickou obcí je navíc spíše náhodná než systematická a vysokoškolské instituce a výzkumné organizace do svých činností systematicky nepromítají potřeby průmyslu – chybí jim k tomu regulační či finanční pobídky. Neuspokojivou situaci dále ztěžuje vysoká míra závislosti českého podnikového VaVal na rozhodnutích zahraničních mateřských firem, které málokdy dávají svým dceřiným firmám v ČR dostatečnou autonomii v oblasti spolupráce s akademickou sférou v ČR, případně pouze za podmínek jednostranně zvyhodňujících nadnárodní společnosti.

I přes výrazný rozvoj v uplynulých letech a zlepšení produktivity i kvality výzkumu nadále zůstává domácí výzkumný systém poměrně uzavřený mezinárodní spoluprací. České MSP mají rezervy v zapojení do přímo řízených programů EU na podporu VaVal a projektů mezinárodní spolupráce.

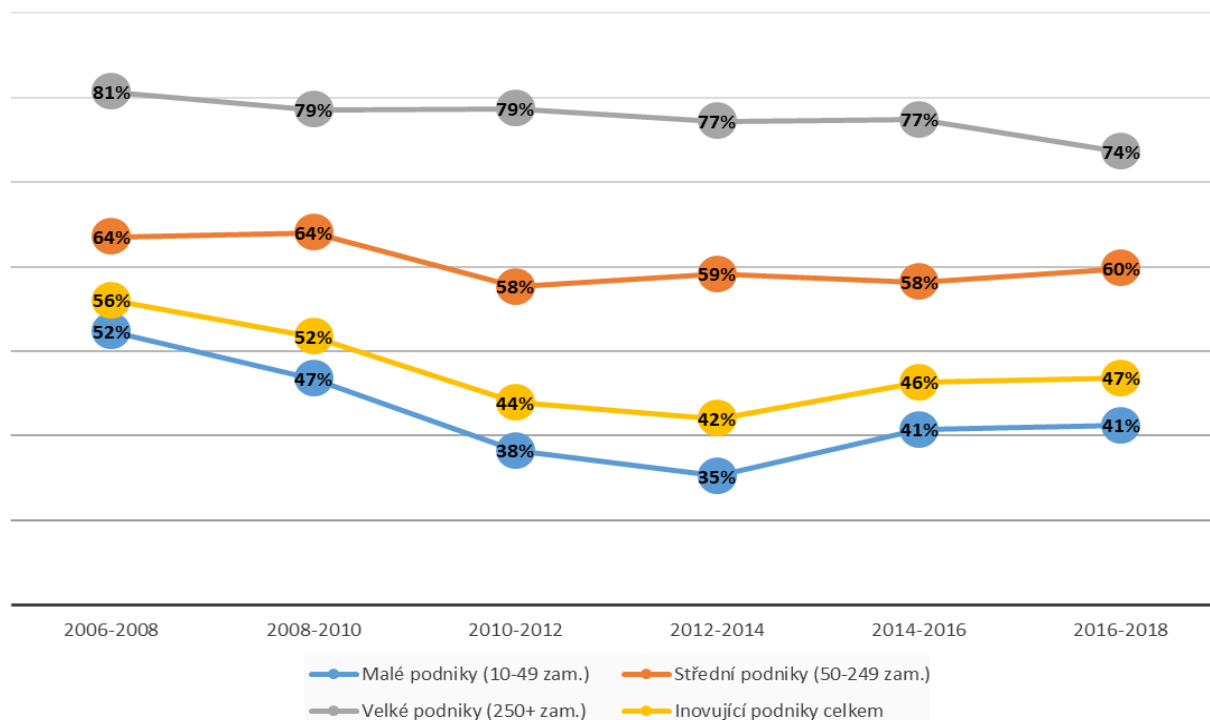
České technologické start-upy se pak potýkají se specifickými problémy, a to např. se složitými procesy pro založení spin-off firem, neefektivními centry pro přenos technologií a slabou pobídkovou strukturou pro komercializaci nápadů.

⁵² World Bank – Productivity and Innovation in the Czech Republic: A Firm-Level Perspective

⁵³ Většina inovací je pak tažena zejména zahraničními velkými firmami s působením v ČR.

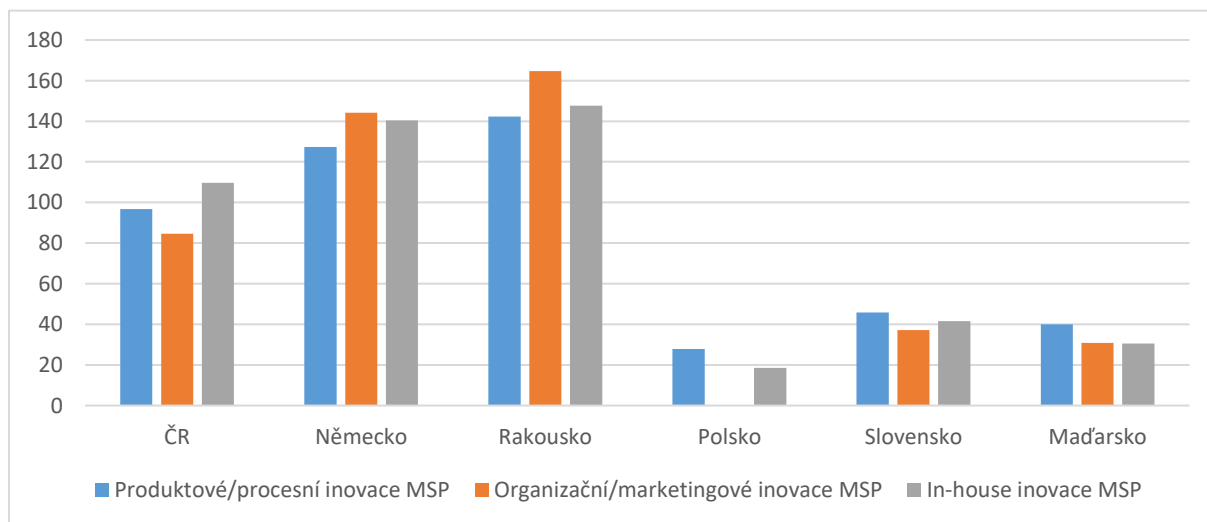
⁵⁴ ČSÚ, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/2-ukazatele-vav-za-podnikatelsky-sektor-83luqk4lqx>

Graf 7: Inovační aktivita podniků v ČR

Zdroj: Český statistický úřad⁵⁵

Graf 8: Hodnota indexu vybraných ukazatelů Evropského srovnávacího přehledu inovací 2020 dle vybraných zemí středoevropského regionu

Zdroj: Evropská komise⁵⁶

⁵⁵ viz *Inovační aktivity podniků*, dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/inovacni-aktivity-podniku-20162018>

⁵⁶ viz *Evropský srovnávací přehled inovací 2020*

Strategický cíl – Plný rozvoj inovačních schopností MSP

Smyslem strategického cíle je podpořit inovační schopnosti tuzemských MSP, aby se mohly v globálních hodnotových řetězcích posunout směrem k produkci výrobků či poskytování služeb s vyšší přidanou hodnotou. K naplnění cíle je třeba podpořit jak přímo samotné MSP, tak nastavit odpovídající prostředí, které pomůže jejich inovační aktivity akcelarovat. V rámci podpory tuzemských MSP tak bude kladen důraz na zvyšování investic do oblasti výzkumu a vývoje, resp. rozvíjení jejich inovačních schopností, a to v kombinaci se systémovými opatřeními zejména ve smyslu odstraňování překážek růstu podniků, které povedou ke zlepšení výkonnosti výzkumu. Dále bude reflektována potřeba zřídít znalostní kanály a nastavit systematickou spolupráci mezi podnikatelským sektorem a akademickou obcí za účelem posílení inovačního potenciálu a umožnění transferu znalostí a technologií a tím odstranění překážek bránících rozvoji plně funkčního inovačního ekosystému.

Navržená opatření tak cílí jednak na rozvoj systémového prostředí, jednak na podporu konkrétních aktivit, což by mělo přinášet synergické efekty. Realizace konkrétních aktivit povede k tvorbě kritického množství reálných výzkumných a inovačních výsledků a přímých přínosů pro jejich tvůrce, pro rozvoj ekonomiky a také pro šíření dobré praxe. Rozvoj příznivého systémového prostředí dlouhodobě akcelaruje inovační aktivity podniků a existence pokročilé infrastruktury a služeb zajistí, spolu s důslednou implementací RIS3 strategie na národní a krajské úrovni, dlouhodobou udržitelnost nastavených procesů a aktivit a jejich přínosy pro podniky i společnost.

Zároveň je zajištěn soulad cíle a jednotlivých opatření s klíčovými národními strategickými dokumenty, a to s ohledem na posilování výzkumných a inovačních aktivit podniků, ochranu duševního vlastnictví či zlepšení prostředí pro rozvoj inovačních podniků se jedná o *Národní politiku výzkumu, vývoje a inovací ČR 2021+*, dále *Národní výzkumnou a inovační strategii pro inteligentní specializaci ČR 2021-2027* či *Inovační strategii ČR 2019–2030*.

Specifický cíl - Zintenzivnění výzkumných, vývojových a inovačních aktivit MSP

Klíčové je zajištění dostatku finančních prostředků na inovační aktivity za účelem zvýšení podílu inovujících MSP a zároveň využít vysoké integrace v globálních hodnotových řetězcích a zvýšením produktivity se zaměřovat na vyšší přidanou hodnotu. Rovněž bude kladen důraz na implementaci klíčových technologií a dalších hi-tech oborů či zvyšování povědomí MSP o důležitosti rozvoje strategie duševního vlastnictví, jejímž cílem je ochrana investic do výzkumu a vývoje a zvýšení růstového kapitálu.

Cílem realizovaných opatření tak bude zejména stimulace MSP k inovačním aktivitám a realizaci přelomových inovací s vysokým ekonomickým potenciálem, zavádění nových obchodních modelů, posun v hodnotových řetězcích, zvýšení ochrany duševního vlastnictví a zvýšení příjmů z patentů a licencí. Ve srovnání s předchozím obdobím by pak opatření měla více směřovat na podporu vývoje nových technologií, včetně technologií digitálních, které se budou stále více uplatňovat nejen v průmyslové výrobě, ale i v dalších odvětvích a běžném životě. Snahou do budoucna bude také více podporu směřovat do oblastí, které odpovídají aktuálním potřebám podnikatelského sektoru i potřebám společnosti (vazba na domény výzkumné a inovační specializace Národní RIS3 strategie a společenské výzvy). Nedílnou součástí je tak i podpora strategických technologií. Stanovená opatření lze pak rozdělit na inovační aktivity realizované přímo MSP, podpůrná opatření, která mají k inovačním aktivitám napomoci, případně podporu zapojení MSP do specifických typů projektů a aktivit vedoucích ke zvýšení jejich inovačního potenciálu.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat MSP při výzkumu a vývoji nových produktů, materiálů, technologií a služeb.	MPO / TA ČR
Podporovat vývoj specializovaného SW (např. pro počítačovou bezpečnost, simulace, monitorování, počítačové vidění, pro práci s velkými daty – Big Data Analytics, pro 3D tisk apod.)	MPO / TA ČR

Podporovat zavádění produktových, organizačních, procesních a marketingových inovací v MSP.	MPO
Podporovat ochranu, využívání a prosazování duševního vlastnictví u MSP.	MPO / TA ČR
Podporovat zapojování MSP do mezinárodních projektů a konsorcií (např. programy EU).	MŠMT / MPO / TA ČR
Podporovat vytváření projektů spolupráce MSP s velkými firmami a nadnárodními společnostmi s cílem posílit mezipodnikové vazby jako potenciál pro přenos znalostí a technologií.	MPO / TA ČR

Specifický cíl - Vytvoření vyspělého inovačního ekosystému založeného na domácím VaV

Vytvoření funkčního inovačního systému představuje zásadní předpoklad pro zvýšení inovační výkonnosti firem. Podpora tak bude cílit na systematickou spolupráci v oblasti inovací a na hlubší zapojení MSP do sítí spolupráce (vč. výzkumného a veřejného sektoru). Je potřeba zajistit tuzemským MSP neomezený přístup k moderní infrastruktuře pro testování výsledků VaV z pohledu jejich aplikovatelnosti do výroby. Zároveň je potřeba zajistit, aby výsledky VaV odpovídaly potřebám českých podniků včetně MSP a byly v souladu s prioritními oblastmi vytyčenými v RIS3 strategii.

Hlavním cílem realizovaných opatření je tak zkvalitnění tuzemského inovačního ekosystému pro české MSP a zajištění co nejpříznivějších podmínek pro rozvoj jejich inovačních aktivit. Dílčím cílem je pak zvýšení počtu úspěšných (progresivně rostoucích) start-ups/spin-offs vzniklých na základě využití výzkumného know-how z veřejných výzkumných organizací (VO, VŠ apod.) a zároveň zjednodušení komercializace výsledků VaV do praxe. Opatření tak budou směřována přímo na vytváření a rozvoj inovačního „ekosystému“, tj. ve prospěch vzájemné provázanosti dosud individuálních aktivit či soliterních institucí, přičemž charakteristický je důraz na propojení akademického a podnikatelského prostředí za účelem podpory přenosu znalostí a technologií.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat spolupráci a předávání znalostí mezi výzkumnými institucemi / akademickou obcí a podniky v prioritních odvětvích. ⁵⁷	MŠMT / MPO / TA ČR
Podporovat budování a rozvoj infrastruktury pro VaV a inovace MSP, testování a ověřování technologií v podnikatelském sektoru, např. v oblasti disruptivních technologií, "Makers dílen", test-labů aj.	MPO / TA ČR
Rozšířit dosah služeb pro technologický vývoj a nástrojů podporujících prototypizaci prostřednictvím partnerství s prostředníky a univerzitními centry pro transfer technologií.	TA ČR / MPO
Podporovat a propagovat internacionalizaci českých MSP a výzkumných organizací zapojením do aktivit mezinárodní sítě Enterprise Europe Network (EEN) a využíváním jejích nástrojů, včetně databáze podnikatelských příležitostí EEN.	TC AV
Podporovat inovativní podnikání a poskytování informací o Key Enabling Technologies a prioritních odvětvích (např. kulturních a kreativních průmyslech).	CzechTrade
Podporovat spolupráci MSP a designérů.	CzechTrade

⁵⁷ Např. ve smyslu posílení fungování center pro přenos technologií při univerzitách. Posílit pobídkový systém pro univerzity tak, aby je motivoval k vytváření spin-off firem a ke smluvnímu výzkumu.

Digitalizace

Výchozí stav

Digitalizace a nástup nových technologií mění celé hodnotové řetězce a přináší MSP obrovské příležitosti ke zvýšení produktivity či vytváření pracovních míst a nových profesních oborů, ale rovněž vytváří tlak na flexibilitu moderní průmyslové výroby nebo zvýšené nároky na kybernetickou bezpečnost a interdisciplinaritu přístupu. Tato problematika je úzce spjata se čtvrtou průmyslovou revolucí, jež přináší zásadní změny nejen pro oblast průmyslové výroby, ale i pro oblast služeb. Digitální ekonomika zároveň nabízí nové příležitosti pro snižování nákladů prostřednictvím vytváření nových obchodních modelů. Přijetí digitálních technologií však zůstává problémem především pro malé podniky a mikropodniky. Je tak nezbytné řešit digitální mezery mezi podniky nejen samotnou podporou digitálních technologií, inovací procesů či organizačních změn, ale i rozvojem digitálních dovedností.

Samotné MSP představují v současnosti vedle velkých podniků hnací sílu rychlého rozvoje technologií, a tím se stávají důležitým článkem v interakci mezi novými technologiemi a společností.⁵⁸ Pro jejich konkurenceschopnost a rozvoj je nutné, aby v co možná nejvyšší míře dokázaly zachytit trendy, které jsou s postupující digitalizací spjaty a již dnes výrazně ovlivňují globální ekonomiku. Velké podniky v ČR však podstatně předbíhají MSP ve využívání digitálních technologií, neboť MSP často nemají informace a povědomí o přínosech digitálních technologií, resp. technologických možnostech, a míra využití digitálních nástrojů v podnikání MSP v ČR je celkově na nízké úrovni. Adopce těchto technologií pak probíhá spíše na ad hoc bázi než na základě formální (či neformální) strategie.

Mezi klíčové technologie patří zejména robotika, 3D tisk, umělá inteligence, strojové učení, internet věcí (IoT), cloud, digitální platformy, automatizace, velká data či e-commerce. Tyto nové digitální technologie se rozšiřují i v ČR a hrají tak zásadní roli při změně výrobních procesů a metod. Specifikem ČR je tradičně vysoký podíl průmyslové výroby na celkové ekonomice státu, kdy nejvýznamnějším odvětvím je automobilový průmysl, a to jak z hlediska produkce, tak i zaměstnanosti. Dle údajů Mezinárodní federace pro robotiku je automobilový průmysl na prvním místě ve světovém žebříčku počtu instalací průmyslových robotů, v lehkém závěsu za ním se nachází výroba elektrických zařízení a elektronika a dále strojírenství.⁵⁹ Celkově lze říci, že relativně vysoké a stále rostoucí využití robotů v ČR podporuje její schopnost využívat automatizaci výrobních procesů v průběhu času.⁶⁰ Lze očekávat, že se výrazně projeví technologické změny i v tomto odvětví. MSP z průmyslového sektoru by při případném výrazném snížení poptávky o české průmyslové výrobky byly postiženy jako první, neboť převážná většina z nich figuruje v roli subdodavatelů. Samotná robotizace již dnes tvoří významnou složku českého hospodářství.

MSP však potřebují stimuly pro využívání umělé inteligence, vysoce výkonných počítačových systémů, zvyšování kybernetické bezpečnosti či zavádění digitálních technologií v podnikání. Důležité je rovněž zajistit přístup k infrastruktuře a službám v rámci testovacích a pilotních linek za účelem rychlého ověření proveditelnosti potenciálních digitálních inovací. Významnou příčinou relativně pomalejšího přechodu na digitální technologie je v případě MSP (zejména mezi vrcholovým managementem) obecně nedostatečné povědomí a informovanost o technologických, organizačních a obchodních příležitostech k praktickému využití digitálních inovací k jejich rychlému ekonomickému růstu. Informační bariéra je umocněna mezi malými podniky, jejichž management nemá čas ani zdroje hledat mezi nepřehledným množstvím digitálních produktů a služeb na trhu. To může být způsobeno nedostatkem úspěšných obchodních případů a příkladů dobré praxe. Je proto důležité propagovat a zdůrazňovat konkurenční výhody digitálních řešení mezi místními společnostmi a malými a středními podniky.

Pro naplnění cílů souvisejících s digitalizací MSP je nezbytným předpokladem rovněž kvalitní pokrytí ČR vysokorychlostním internetem. Situace ve výstavbě a modernizaci vysokorychlostních sítí elektronických komunikací v ČR však tyto rozvojové trendy aktuálně neuspokojuje.⁶¹ Mají-li být

⁵⁸ Iniciativa Průmysl 4.0

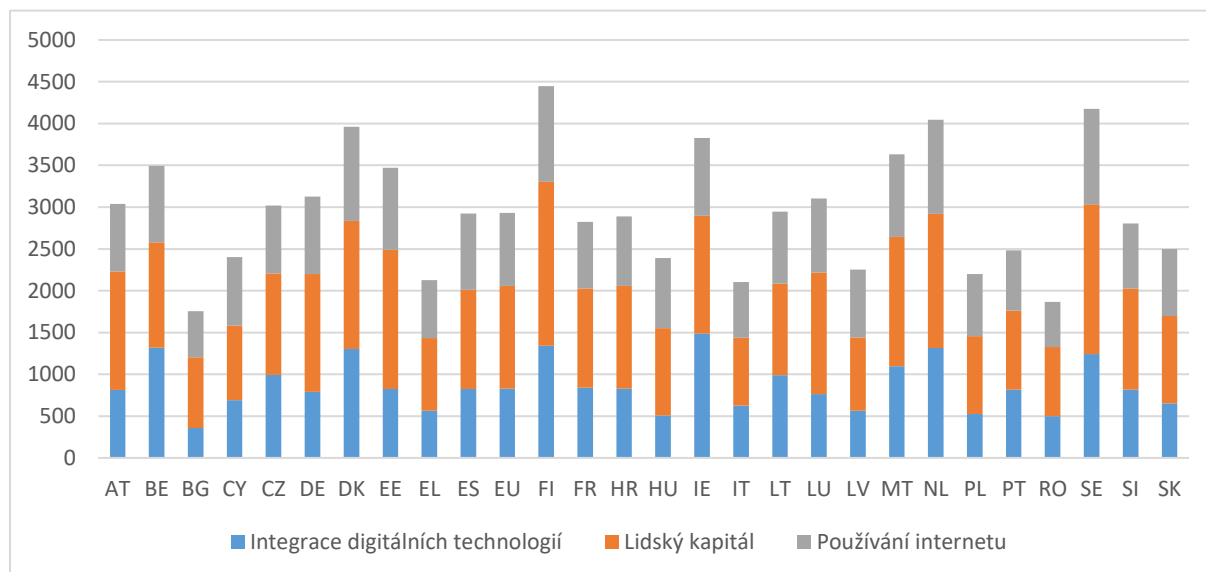
⁵⁹ International Federation of Robotics. World Robotics 2019.

⁶⁰ World Bank – Czech Republic SME Assessment Report.

⁶¹ Akční plán 2.0 k provedení nedotačních opatření pro podporu plánování a výstavby sítí elektronických komunikací.

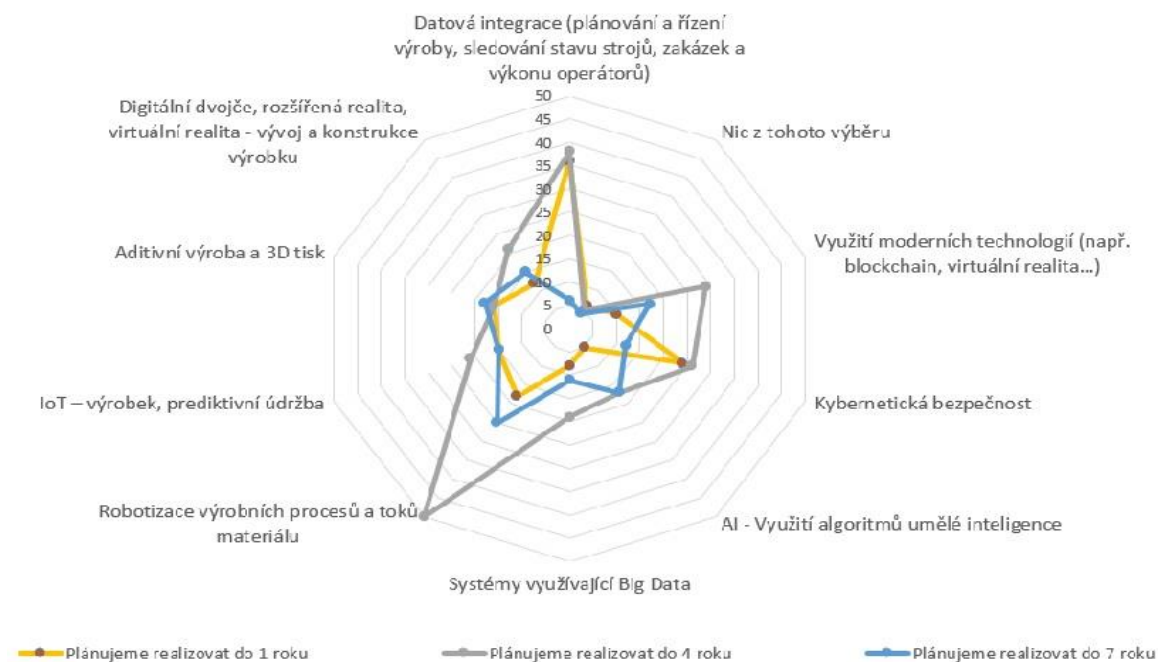
uspokojeny budoucí potřeby v oblasti připojení, jsou zapotřebí investice do sítí s velmi vysokou kapacitou (tj. do optického vlákna).⁶² Digitální transformace českých MSP bude vyžadovat vysokorychlostní přístup k internetu s přenosovou rychlostí alespoň 1Gbit/s.

Graf 9: Hodnota vybraných ukazatelů v rámci Indexu digitální ekonomiky a společnosti

Zdroj: Evropská komise⁶³

Graf 10: Průzkum plánovaných investic MSP do digitalizace v období 2021-2027

Zdroj: MPO⁶⁴

⁶² Evropská komise, Zpráva o České republice 2019

⁶³ viz *Index digitální ekonomiky a společnosti 2020*

⁶⁴ viz *Analýza tržní situace a specifikace vhodných forem podpory pro účely přípravy priority 1 OP TAK 2021-2027*

Strategický cíl – Digitální transformace MSP v ČR

Hlavním cílem je usnadnit proces přechodu MSP na plné využití rychle se rozvíjející digitální ekonomiky a společnosti, a tím zajistit, resp. zvýšit jejich konkurenceschopnost. Je tak zásadní MSP připravit takové podmínky, aby mohly plně těžit z digitálních inovací a maximalizovat svůj růstový potenciál za účelem vytváření produktů, postupů a služeb s vyšší přidanou hodnotou. Zvláštní pozornost bude nutné věnovat vzniku silně digitalizovaným podnikům a jejich rozvoji. Základním předpokladem a nedílnou součástí realizovaných intervencí je zvýšení informovanosti a povědomí o nových digitálních možnostech, tzn. že nabízená podpora se bude zaměřovat na rozšiřování digitálních technologií, včetně finanční, technické a odborné pomoci.

Důležitost oblastí digitalizace, resp. digitální transformace, jako klíčové rozvojové priority pro ČR podtrhuje její uchopení v rámci *Inovační strategie ČR 2019 – 2030*, kterou dále rozvádí koncepce *Digitální Česko* v rámci, níž jsou implementována jednotlivá opatření jak v rámci veřejného sektoru, tak i směrem k podnikům, a to zejména ve smyslu jejich zapojení do využívání digitálních nástrojů podnikání. Skutečnost, že MSP hrají zásadní roli nejen při utváření digitální ekonomiky, ale rovněž při využívání digitálních technologií zejména při zvyšování účinnosti výrobních procesů, schopnosti inovovat produkty či obchodní modely, je reflektována rovněž v rámci *Strategie pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřenou na MSP*, která se mj. zaměřuje na posílení postavení MSP prostřednictvím využití výhod digitální transformace, přičemž za klíčové považuje investice do datové infrastruktury či usnadnění přeshraniční interoperability dat.

Navržená opatření vychází z priorit specializace ekonomiky ČR s tím, že MSP umožní urychlení procesu jejich adaptace na podmínky digitální ekonomiky, vytvoří podmínky pro zvýšení využívání dat či usnadní volbu správné digitální obchodní strategie. Zároveň bude zajištěno, že MSP budou moci plně těžit z digitálních inovací i ze všech dalších rychle se rozvíjejících technologických oblastí a využijí tak potenciálu převratných digitálních technologií v celém spektru svých aktivit. Opatření se však budou zaměřovat i na rozšíření přístupu k vysokorychlostnímu připojení k internetu tak, aby všichni občané a podniky měli zajištěn kvalitní a spolehlivý přístup prostřednictvím sítí s velmi vysokou kapacitou, které jsou nezbytným předpokladem pro digitální transformaci.

Specifický cíl - Zvýšení veřejného povědomí o přínosech digitální transformace

Má-li být implementace rozvinutých digitálních technologií v ČR úspěšná, je nutné zvýšit veřejné povědomí o přínosech digitální transformace. Cílem je tak eliminovat informační bariéru, které čelí řada MSP, jelikož jim unikají výhody nasazení digitálních technologií do podnikových procesů a výroby. Cílovou skupinou by tak měly být především MSP, a to zejména v průmyslových odvětvích, které v implementaci a využívání moderních technologií zaostávají.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Propagovat úspěšné obchodní případy nasazení technologií Průmyslu 4.0 českými firmami, které ukáží, jak tyto specifické technologie zvyšují produktivitu a mají dopady na konkurenceschopnost. ⁶⁵	MPO
Vytvořit tržiště, na kterém se setkají zástupci průmyslu se svými digitálními problémy/tématy a studenti či start-upy, kteří budou tyto problémy řešit. ⁶⁶	CzechInvest

⁶⁵ V tomto ohledu je důležitá role asociací pro MSP a živností a obchodní komory na národní a regionální úrovni.

⁶⁶ Možností je i organizace soutěží zaměřených na data a jejich sdílení. Soutěž podpoří průmyslové podniky shromažďovat a sdílet data o svých průmyslových zařízeních a systémové výkonnosti a s řešiteli úkolů mohou sdílet zkušební a místa k demonstraci jejich technologických řešení.

Specifický cíl - Zvýšení využití digitálních nástrojů a nových technologií v podnikání MSP

V souvislosti s potřebou zvýšení digitální úrovně a akcelerace digitální transformace MSP je potřeba se zaměřit na integraci digitálních technologií, jelikož počet podniků využívajících technologie založené na datech zůstává omezený. Podpora se tak bude zaměřovat na zvýšení tempa zavádění digitálních nástrojů mezi MSP a využívání výhod digitálních řešení ke zlepšení produktivity, ziskovosti a oslovování nových zákazníků. Díky implementovaným digitálním technologiím se budou moct podniky lépe rozhodovat a předvídat budoucí vývoj, sníží náklady na pracovní sílu, budou schopny vytvářet více individualizovaná řešení pro své zákazníky a v konečném důsledku snáze expandovat do zahraničí či vytvářet nové ekosystémy. Právě rozvoj a význam „průlomových technologií“ transformující výrobní procesy a mechanismy se stále zvyšuje nejen v ČR, ale v celé EU. Klíčové je tak zavádění digitalizace v MSP včetně nezbytné analýzy procesů a návazné investiční podpory pro nasazování digitálních řešení, dále podpora projektů zejména v oblastech souvisejících s umělou inteligencí, automatizací procesů, robotikou, technologií HPC, kybernetickou bezpečností či se zpracováním velkého objemu dat. Související problematika digitalizace v rámci výzkumu a vývoje je pak primárně řešena v příslušné kapitole.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat MSP při zavádění a využívání digitálních nástrojů a nových technologií v podnikání (automatizace, AI, robotizace, strojového učení, rozšířené a virtuální reality, business intelligence, e-commerce apod.).	MPO
Podporovat MSP při využívání a propojování ICT infrastruktury (např. datová centra, technologie HPC aj.), která je nezbytná pro naplňování principů P4.0, a to v souladu s trendem zpracování a využívání velkého množství dat.	MPO
Podporovat zvyšování kybernetické bezpečnosti systémů a technologií v MSP, vč. uchování dat.	MPO

Specifický cíl - Zajištění fungování sítě Center pro digitální inovace za účelem podpory MSP

Centra pro digitální inovace budou stimulovat široké využívání umělé inteligence, vysoce výkonných počítačových systémů (HPC) a kybernetické bezpečnosti, jakož i dalších digitálních technologií v průmyslu, a to zejména směrem k MSP. Tato centra tak budou působit jako zprostředkovatelé mezi MSP a univerzitami/poskytovateli odborné přípravy, přičemž inkubační činností pomohou MSP, aby se staly součástí ekosystémů založených na datech. Jedná se o jednotná kontaktní místa, které pomáhají MSP stát se konkurenceschopnějšími, pokud jde o jejich obchodní/výrobní procesy, výrobky nebo služby využívající digitální technologie, a to prostřednictvím poskytování přístupu k technickým znalostem a experimentům, aby MSP mohly dané technologie „otestovat před investováním“. Součástí budou také inovační služby, jako je finanční poradenství, školení a rozvoj dovedností, které jsou nezbytné pro úspěšnou digitální transformaci.

Ve výběru Center pro digitální inovace hrají významnou roli členské státy EU, přičemž program spolupráce těchto center bude probíhat v rámci sítě, která bude postupně vznikat na území ČR a následně se propojovat v rámci EU. Aktivity center budou rovněž komplementární k programu Digitální Evropa.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Vybudovat národní síť Center pro digitální inovace, umožnit jejich zapojení do evropské sítě a zajistit jejich další rozvoj za účelem poskytování služeb pro MSP.	MPO

Podporovat fungování Center pro digitální inovace za účelem zvyšování odborných digitálních znalostí a dovedností na úrovni managementu i zaměstnanců.	MPO / ÚV ČR
Umožnit zapojení tuzemských MSP a provozovatelů Center pro digitální inovace do programu Digital Europe.	MPO
Provádět osvětové a informační aktivity o službách sítě Center pro digitální inovace a možnostech finanční podpory z národních a evropských programů na podporu digitální transformace.	MPO / CzechInvest

Specifický cíl - Kvalitní digitální infrastruktura a vysokorychlostní připojení k internetu

Pro celkovou digitální transformaci českých MSP je klíčové umožnit vysokorychlostní přístup k internetu prostřednictvím sítí o velmi vysoké kapacitě s přenosovou rychlostí alespoň 100 Mbit/s a s možností navýšení rychlosti až na 1Gbit/s, pro všechny obyvatele a s minimálně gigabitovou rychlostí (symetricky) pro podnikatele (nejen MSP), komerční společnosti a hlavní socioekonomické aktéry, což zároveň zajistí naplnění strategických cílů vytyčených na evropské i národní úrovni. Cílem je tak zajistit dostatečný rozvoj této infrastruktury, která umožní efektivní realizaci podnikatelských záměrů, což dokládá i skutečnost, že kvalitní, rychlé a robustní připojení k internetu je podmínkou nejen pro české firmy, ale i pro vstup zahraničních investorů do ČR či zakládání vědeckovýzkumných center. Široká dostupnost připojení k internetu prostřednictvím sítí s velmi vysokou kapacitou rovněž umožní rozvoj nových druhů podnikání a využívání nových digitálních moderních služeb a produktů. Opatření tak směřují na zajištění chybějícího přístupu k internetu zajištěným připojením s velmi vysokou kapacitou, přičemž zvýšení dostupnosti vysokorychlostního přístupu k internetu pro všechny české domácnosti, podniky a hlavní socioekonomické aktéry výrazně zvýší potenciál jejich plné integrace do digitální ekonomiky.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat modernizaci, resp. rozšiřování stávající infrastruktury a zřizování nových sítí pro vysokorychlostní přístup k internetu prostřednictvím sítí s velmi vysokou kapacitou založených zejména na kabelech s optickými vlákny a tím konektivitu pro domácnosti, socioekonomické aktéry, tzn. i MSP.	MPO

Nízkouhlíková ekonomika a účinné nakládání se zdroji

Výchozí stav

Vzhledem k tomu, že MSP tvoří přes polovinu přidané hodnoty české ekonomiky, bylo by obtížné bez jejich zapojení naplnit klimatické a environmentální cíle a požadavky spojené s udržitelným rozvojem, které jsou stanoveny na národní či evropské úrovni. Problematika nízkouhlíkové ekonomiky a efektivního využívání zdrojů pak představuje do budoucna jedno z klíčových témat ovlivňujících chod české ekonomiky.

ČR se dlouhodobě potýká s problematikou energetické náročnosti svého hospodářství⁶⁷ a bude pro ni celkově obtížné dosáhnout požadované klimatické neutrality do roku 2050, a to zejména díky značnému podílu průmyslu⁶⁸, jehož úplná dekarbonizace je v některých případech finančně velmi náročná. Ačkoliv uvedenou změnu může usnadnit využívání nízkouhlíkových technologií, ambice investovat do nich jsou však i nadále relativně nízké. Poměrně významný potenciál úspor existuje v racionalizaci celkového energetického hospodaření při výrobních a technologických procesech zejména ve vysoce energeticky náročných průmyslových odvětvích a službách, a dále v oblasti snižování energetické náročnosti budov a rozvoji pasivních budov MSP. Současně by se však kromě investic veřejných prostředků mělo iniciovat i využití soukromých investic do oblasti nízkouhlíkového hospodářství a zvyšování energetické účinnosti, včetně inovací v těchto oblastech, jelikož přechod na nízkouhlíkové hospodářství bude vyžadovat nemalé investice směřující do snižování spotřeby energie v podnicích.

Další oblast vedoucí k posunu k nízkouhlíkovému hospodářství představuje podpora energie z obnovitelných zdrojů, proto bude nezbytné zavádění OZE pro vlastní spotřebu s ohledem na potenciál v segmentu MSP systematicky podporovat. Zvýšení jejich využívání v MSP, včetně jejich prostor, zařízení a procesů, je jedním z předpokladů pro dosažení cílů stanovených v této oblasti. V současnosti však přes významné snižování nákladů některých OZE dochází ke stagnaci jejich podílu, který zatím neindikuje dosažení konkurenceschopnosti s ostatními zdroji energie.

Intenzivní transport výrobků, surovin ale i osob je nenahraditelným prostředkem a vedlejším produktem podnikatelské činnosti, tím však rovněž dochází ke zvyšování emisí CO₂ a jiných škodlivých látek. Řešením je tak podpora MSP při pořizování vozidel s alternativním pohonem, které mají obvykle vyšší pořizovací cenu, která vzhledem i k menšímu dojezdu vozidel představuje spolu s neúplnou infrastrukturou jednu z hlavních překážek pro využívání alternativních paliv. To by mohlo napomoci zvýšit aktuálně malý podíl vozidel na alternativní pohony v ČR.

V posledních letech se ČR zároveň potýká s dopady chronického sucha, přičemž vodohospodářská infrastruktura, která zásobuje vodou významnou část výrobních podniků, prokazuje negativní dopady sucha v ČR vlivem klimatických změn, které mají za následek nedostatek povrchové i podzemní vody. Proto je potřeba zajistit trvale udržitelné hospodaření s vodou mj. u MSP, aby bylo eliminováno riziko útlumu nebo úplného zastavení výroby v průmyslových a energetických objektech z důvodu nedostatku disponibilní vody. Největším problémem zavádění vhodných opatření je však dlouhá doba jejich návratnosti nebo například legislativní překážky ve využívání odpadních vod, což má za následek nedostatečnou výši investic do ekonomicky náročných opatření, která by měla být využita pro trvale udržitelné hospodaření s vodou a související optimalizaci spotřeby vody v podnicích. Z toho vyplývá potřeba zajistit trvale udržitelné hospodaření s vodou v sektoru průmyslu a energetiky ve smyslu cirkulace a recyklace vody v objektech.

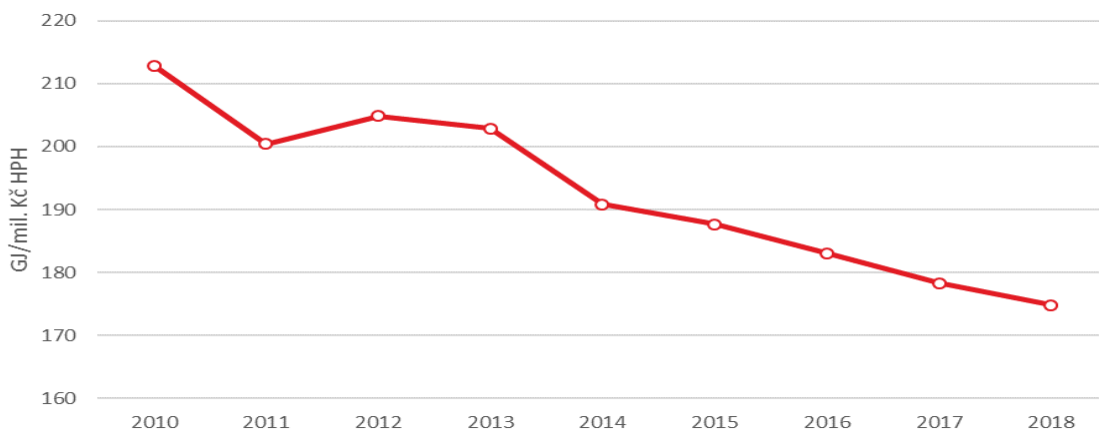
ČR rovněž usiluje o implementaci prvků oběhového hospodářství. Podstatou přechodu společnosti na oběhové hospodářství je uzavírání materiálových toků, a tím zachování hodnoty výrobků a materiálu po co nejdelší dobu v ekonomickém cyklu. Očekává se, že spotřeba surovinových zdrojů se do roku 2050

⁶⁷ Podíl spotřebované energie na vytvořený HNP

⁶⁸ Sektor průmyslu tvoří 31,9% české ekonomiky, dostupné na: <https://www.spcr.cz/muze-vas-zajimat/ekonomika-v-cislech>

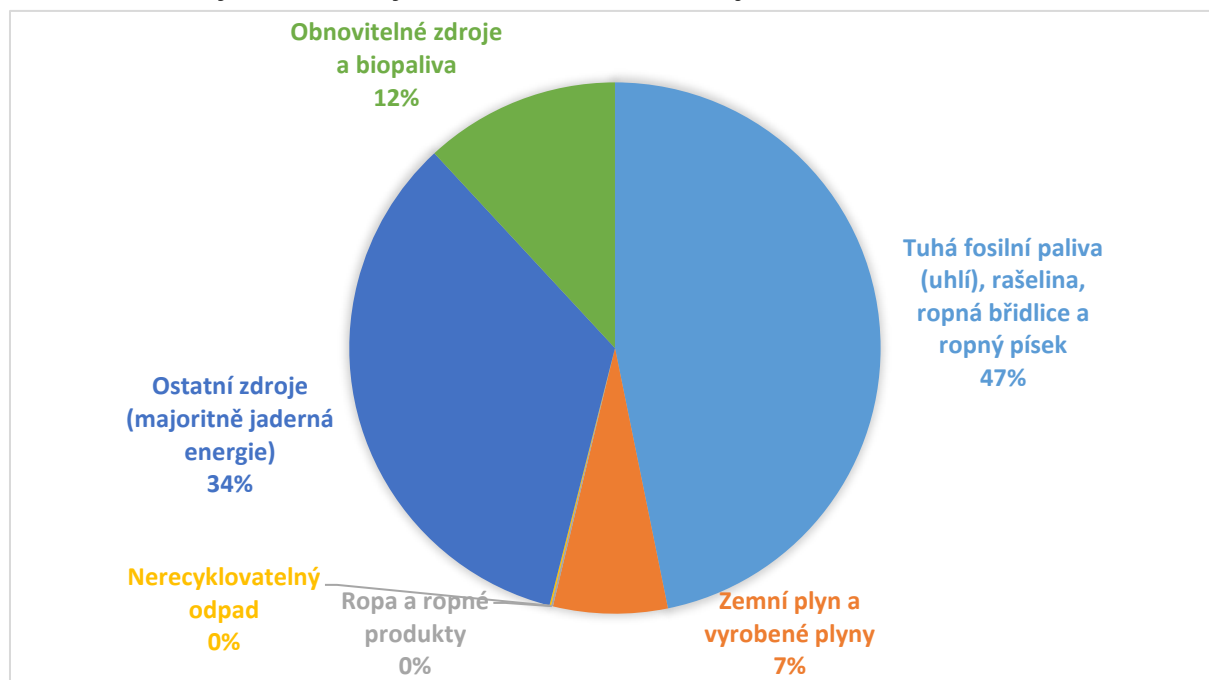
více než zdvojnásobí. Pro ČR je však zatím charakteristická nedostatečná infrastruktura inovativních technologií pro získávání, zpracování a využívání druhotných surovin či nedostatečný důraz na prevenci vzniku odpadů např. v rámci průmyslu či stavebnictví. K tomu je nezbytné zavést nástroje zvýhodňující předcházení vzniku odpadů a recyklaci/materiálové využívání místo skládkování. Jedním z úspěšných předpokladů uskutečnění oběhového hospodářství je též účinné nakládání se zdroji nerostných surovin. Aktuálně roste poptávka po globálních kritických surovinách a nadále tak budou hrát klíčovou roli primární suroviny. Nedílnou součástí změn zaměřených na posílení odolnosti ČR a rozvinutí její otevřené strategické autonomie představuje lepší mobilizace domácího potenciálu ČR a tím i EU.

Graf 11: Vývoj energetické náročnosti průmyslu ČR v letech 2010–2018

Zdroj: MPO⁶⁹

Graf 12: Hrubá výroba elektřiny v ČR v roce 2018 dle zdroje

Zdroj: Eurostat⁷⁰

⁶⁹ viz Zpráva o pokroku dosaženém při plnění vnitrostátních cílů energetické účinnosti 2020

⁷⁰ viz Energetická data - vydání za rok 2020

Strategický cíl - Přechod MSP k nízkouhlíkové ekonomice

Samotná udržitelnost do budoucna představuje zásadní prvek nejen dle *Zelené dohody pro Evropu*, ale také dle *Strategie pro udržitelnou a digitální Evropu zaměřenou na MSP*. S ohledem na změnu klimatu a další environmentální aspekty bude klíčové realizovat pozvolný přechod na udržitelné obchodní praktiky, což bude mít mj. vliv na další rozvoj MSP a jejich konkurenceschopnost. Je tak nezbytné zaměřit se na MSP a poskytnout jim pro tyto účely co nejširší paletu podpůrných nástrojů směřujících ke snížení emisí skleníkových plynů s důrazem na úspory energií, obnovitelné zdroje energie a implementaci prvků čisté mobility.

Právě investiční podpora představuje klíčový předpoklad pro zavádění opatření, která mají přispět ke splnění energeticko-klimatických cílů. Tato opatření jsou mnohdy ekonomicky návratná až v dlouhodobém horizontu, který výrazně překračuje investiční možnosti velké části MSP. Proto je důležité zajistit dostatek vhodných nástrojů financování a zároveň nastavit legislativní a systémové podmínky tak, aby vedle přímé finanční podpory došlo i k nepřímému zvýhodnění co největšího množství požadovaných opatření. Zároveň je potřeba věnovat pozornost rostoucí mobilitě, která rovněž představuje environmentální zátěž a MSP tak mohou významnou měrou přispět k jejímu omezení. Klíčová tak bude podpora investic zaměřených na nízkouhlíkovou ekonomiku a transformaci energetiky, včetně zvýšení energetické účinnosti a přechodu na čistou a účinnou výrobu a využívání energie, či na udržitelnou dopravu. MSP totiž představují nezanedbatelný přínos k plnění cílů vyplývajících pro ČR z Pařížské dohody z roku 2015 či k dosažení energeticko-klimatických cílů EU do roku 2030 a dosažení klimatické neutrality do roku 2050.

Stanovená opatření mají zásadní podíl na snižování produkce skleníkových plynů a jiných škodlivých látek a jsou v souladu s dalšími strategickými dokumenty na národní úrovni, tzn. zejména *Státní energetická koncepce ČR* či *Vnitrostátní plán pro energetiku a klima*.

Specifický cíl - Zvýšení energetické účinnosti MSP

Podpora energeticky úsporných opatření v segmentu MSP povede ke snižování energetické náročnosti hospodářství ČR, a to zejména prostřednictvím snižování spotřebované energie na vyprodukovanou jednotku HNP v důsledku zavádění účinnějších technologií v průmyslu či renovací budov určených na provoz podniků. Realizace těchto energeticky úsporných opatření v budovách MSP rovněž povede ke snižování celkové energetické náročnosti fondu budov ČR, ke zvýšení tempa renovace budov či snížení počtu budov nesplňujících požadavky na energetickou náročnost či kvalitu vnitřního prostředí. Snižování energetické náročnosti hospodářství podniků rovněž povede přímo ke snižování růstu konečné spotřeby energie v podnikatelském sektoru a neutralizaci vlivu ekonomického růstu na úroveň konečné spotřeby energie a zvýšení konkurenceschopnosti podnikatelského sektoru v dlouhodobém horizontu.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat snižování energetické náročnosti energetického hospodářství MSP a zavádění „smart“ prvků řízení efektivního nakládání s energií v budovách.	MPO
Podporovat výstavbu nových budov MSP v pasivním energetickém standardu využívajících OZE v kombinaci s akumulací energie.	MPO

Specifický cíl - Intenzivnější využívání OZE v rámci MSP

Právě systematická podpora MSP při zavádění OZE bude mít mj. pozitivní vliv na dosažení konkurenceschopnosti s ostatními zdroji energie, a to s ohledem na stále větší důraz na ochranu klimatu v rámci energetické politiky a neustále se zvyšující klimaticko-energetické cíle, které znamenají nutnost významné transformace energetického mixu, resp. celé ekonomiky. Podpora MSP bude zaměřena na nejzákladnější typy OZE, tzn. energie solární, vodní, větrné či využití biopaliv. MSP mohou přispět především v oblasti výroby a využívání OZE na místě včetně jejich prostor, zařízení a procesů.

Zvyšování podílu OZE z pohledu MSP má smysl zejména v oblastech výroby, skladování a následného využití elektrické energie či u vytápění nebo chlazení.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat využití solárních termických systémů či solárních elektráren v MSP.	MPO
Podporovat využívání malých vodních elektráren v MSP.	MPO
Podporovat využívání větrných elektráren v MSP.	MPO
Podporovat efektivní využití bioplynu a biomasy při výrobě tepla a elektrické energie v MSP.	MPO

Specifický cíl - Rozšíření prvků čisté mobility mezi MSP

Čistá mobilita představuje další klíčový prvek pro splnění klimatických cílů, neboť vozidla s klasickými spalovacími motory jsou výrazným zdrojem emisí skleníkových plynů. S ohledem na nižší až nulovou produkci emisí ovzduší znečišťujících látek, CO₂ i hluku v místě provozu jsou vozidla s alternativním pohonem vhodným objektem podpory. Vedle vyšší pořizovací ceny a relativně malého dojezdu vozidel představuje jednu z hlavních překážek absence či pomalý rozvoj infrastruktury pro využívání alternativních paliv. Proto se budou opatření zaměřovat snižování závislosti na fosilních palivech a přispívat ke snížení emisí (skleníkových plynů i znečišťujících látek) z dopravy prostřednictvím investic do udržitelné dopravy v segmentu MSP ve smyslu podpory infrastruktury a vozidel na elektrický pohon a vodík, příp. v omezené míře na stlačený zemní plyn (CNG) či zkapalněný zemní plyn (LNG). Opatření jsou v souladu s *Národním akčním plánem čisté mobility*, který se mj. zaměřuje na snížení negativních dopadů dopravy na životní prostředí, zejména pokud jde o emise.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat MSP v pořízení vozidel na alternativní pohon (elektřina, vodík, příp. CNG, LNG a plug-in hybridy).	MPO / MŽP
Podporovat budování dobíjecích a plnicích stanic.	MPO / MD / MŽP

Strategický cíl - Efektivnější využívání zdrojů ze strany MSP

Záměrem je zvýšit podíl českých MSP efektivně využívajících zdroje. Do této oblasti patří především zavádění prvků oběhového hospodářství a efektivní hospodaření s vodou. ČR se musí přizpůsobovat moderním environmentálním trendům a zároveň musí reagovat na měnící se klimatické podmínky a nutnost zajistit surovinovou soběstačnost ČR a optimalizovat využívání přírodních zdrojů. Nedílnou součástí změn zaměřených na posílení odolnosti EU a rozvinutí její otevřené strategické autonomie je lepší mobilizace domácího potenciálu EU a tím také ČR. Je tak nezbytné zaměřit se na MSP a poskytnout jim pro tyto účely co nejširší paletu podpůrných nástrojů směřujících na úspornější hospodaření s vodou nebo surovinami prostřednictvím zavádění nástrojů oběhového hospodářství. Jednotlivá opatření se tak budou zaměřovat na podporu pořízení potřebných technologií či provedení potřebné optimalizace v rámci MSP, dále na získání přístupu k odbornému poradenství a konzultacím či systémová, resp. legislativní opatření, která vytvoří podmínky pro MSP, aby mohly realizovat jednotlivé aktivity a naplňovat tak požadované cíle.

Specifický cíl - Snížení spotřeby vody v MSP

Záměrem je přispět prostřednictvím intervencí MSP k eliminaci dlouhodobého nedostatku vody v půdě i vodních tocích, jelikož kromě zásadních environmentálních dopadů jsou průmyslové podniky a jiné podnikatelské subjekty mezi prvními, které případně restriktivní opatření omezující spotřebu vody

zasáhnou. Stanovená opatření představují přínos ve formě snížení množství dodávaných vod pro potřeby průmyslu a energetiky, a tím zlepšení trvale udržitelného hospodaření s vodou a optimalizaci spotřeby vody v podnicích. V návaznosti na realizovaná opatření následně dojde ke snížení nákladů i zvýšení konkurenceschopnosti MSP. Efektivní nakládání s vodou rovněž přispěje k vývoji nových technologií s nižší spotřebou vody využívající recyklaci a znovuvyužití vod. Současně dojde k zachování stability ekosystémů a jimi poskytovaných ekosystémových služeb v ČR a zmírňování následků hydrologických extrémů, zachování většího množství vod pro vodní ekosystémy a pro zásobování podzemních vod a do budoucna zvýšení odolnosti průmyslu vůči změnám klimatu.

MSP tak budou podporovány v souladu s národními dokumenty věnujícími se problematice boje proti suchu a efektivnímu využívání vody, tzn. zejména *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*, dále pak *Koncepce na ochranu před následky sucha pro území ČR* či *Národní akční plán adaptace na změnu klimatu*. Na evropské úrovni představuje klíčový dokument *Nový akční plán pro oběhové hospodářství - Čistší a konkurenceschopnější Evropa*.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat optimalizaci spotřeby vody v MSP zaváděním technologických změn, jejichž cílem je úspora vody pomocí primárního snížení spotřeby vody, přímé recyklace a opětovným využitím znečištěné/využité vody, případně i úplná eliminace potřeby vody.	MPO
Podporovat jímání, akumulaci a využívání dešťové vody v MSP.	MPO
Podporovat nákup poradenských služeb zacílených na zpracování plánu recyklace vody ve výrobních odvětvích MSP.	MPO

Specifický cíl - Zvýšení zapojení MSP do oběhového hospodářství

ČR intenzivně usiluje o implementaci prvků oběhového hospodářství, z toho důvodu se zaměří na podporu pořízení inovativních technologií na získávání druhotných surovin v segmentu MSP, a to společně s podporou prostřednictvím ostatních intervencí pro MSP, což zajistí snížení materiálové náročnosti výroby, snížení spotřeby primárních zdrojů, vyšší využívání druhotných surovin a snížení výrobních nákladů. V celkovém kontextu by zmíněné intervence měly přispět zejména k vrácení upravených odpadů jako druhotných surovin do ekonomiky, resp. výroby nových výrobků a úspoře primárních zdrojů, či snížení produkce odpadů a jejich skládkování. Konečně by intervence měly rovněž napomoci k vytvoření nových obchodních modelů či zvyšování přidané hodnoty do přípravy materiálů pro výrobu na území ČR.

Důležitým aspektem pro zdárnou realizaci oběhového hospodářství je rovněž zapojení MSP do získávání kritických surovin a komplexního bezodpadového zpracování veškerých těžných surovinových komodit. V návaznosti na úkol vyplývající ze *Surovinové politiky České republiky v oblasti nerostných surovin a jejich zdrojů* z roku 2017 je žádoucí s využitím v zahraničí osvědčených modelů vytvořit systém na podporu MSP, provádějících geologický průzkum včetně finančního a institucionálního zabezpečení. Vedle získávání kritických komodit v zahraničí také soustředit pozornost na získávání těchto komodit v rámci ČR a EU. K zajištění zdrojů je třeba přijmout opatření, která diverzifikují dodávky jak z primárních, tak ze sekundárních zdrojů, sníží závislost a zdokonalí účinné a oběhové využívání zdrojů, včetně udržitelného produktového designu. Úspěch při transformaci a modernizaci ekonomiky totiž závisí na udržitelném zabezpečení primárních a druhotných surovin, které jsou potřeba k rozvoji čistých, digitálních a hi-tech technologií ve všech průmyslových ekosystémech.

Zaměření cíle je v souladu s národními strategickými dokumenty v dané oblasti, a to zejména s *Aktualizací politiky druhotných surovin pro období 2019 – 2022* a *Programem předcházení vzniku odpadů v ČR*. Stanovená opatření jsou dále v souladu i s dalšími dokumenty na národní úrovni, mezi které dále patří *Plán odpadového hospodářství České republiky pro období 2015 – 2024*, *Program předcházení vzniku odpadů ČR* a právě vznikající *Strategický rámec oběhového hospodářství České*

republiky 2040 (Cirkulární Česko 2040). Na evropské úrovni bude klíčovým dokumentem nedávno představený *Nový akční plán pro oběhové hospodářství – Čistší a konkurenceschopnější Evropa*.

Opatření	Gesce, příp. spolugesce
Podporovat pořízení a zavedení inovativních technologií na získávání, zpracování a využívání druhotných surovin z výrobků a materiálů s ukončenou životností, na výrobu výrobků s obsahem druhotných surovin včetně podpory materiálové recyklace odpadů a technologií umožňujících nové nebo vyšší využití druhotných surovin jako náhrady primárních zdrojů.	MPO
Podporovat investice do inovativních technologií ke snížení materiálové náročnosti výroby a zavádění a optimalizaci materiálového ekodesingu výrobků.	MPO
Zavést sníženou sazbu DPH pro recyklační procesy.	MPO
Podporovat MSP při získávání nerostných surovin, zejména kritických surovin v ČR a EU.	MPO
Podporovat MSP při získávání nerostných surovin, zejména kritických surovin ve třetích zemích.	MPO
Podporovat MSP při implementaci bezodpadových technologií při těžbě nerostných surovin a využít možnosti podpory nákupu těchto technologií v zahraničí.	MPO

Implementace strategie

Politika podpory MSP představuje téma s velkým kompetenčním přesahem, koncentrující aktivity řady subjektů. Aby tak mohla být strategie úspěšná, musí být realizována na základě společných opatření, která vyžadují aktivní zapojení nejen subjektů veřejné správy, ale rovněž samotných MSP, které budou hrát důležitou roli v rámci partnerství při provádění strategie.

Klíčový prvek z hlediska důsledného řízení této strategie pak představuje její implementační část, přičemž realizace opatření bude zajišťována prostřednictvím implementačních plánů pro každou z klíčových oblastí.⁷¹ V rámci nich jsou stanovené cíle rozvedeny do jednoho či více konkrétních opatření, která jsou prioritní k dosažení požadované změny/cíle. Součástí každého z opatření je dále soustava indikátorů obsahujících výchozí a cílové hodnoty, zdroje dat pro monitoring a frekvence jejich sběru, předpokládané zdroje financování, harmonogram plnění a určení gesce/spolugesce. Nutno uvést, že všechna stanovená opatření byla nadefinována ve spolupráci se samotnými gestory.

Každý z implementačních plánů je koncipován tak, že představují zároveň časový harmonogram implementace strategie, a to až do konce její realizace. V tomto ohledu platí, že řada ze stanovených opatření je nadčasová a bez ohledu na dopady pandemie onemocnění COVID-19 je realizovatelná v dlouhodobém horizontu. Významný objem finančních prostředků však bude soustředěn do let 2021 až 2023, a to v reakci na hospodářský útlum vyvolaný opatřeními proti šíření onemocnění COVID-19 a nutnost obnovy ekonomiky.⁷²

Řízení strategie

Samotné řízení strategie bude usnadněno její propojeností s již existujícím politickým rámcem a programy (evropskými i národními) na podporu MSP. Strategie je jako celek schvalována vládou ČR, která zároveň schvaluje i souhrnné informace o její realizaci. Její naplňování tak bude předmětem supervize v rámci exekutivy, ale zároveň v souladu se zněním zákona č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání, i legislativy, konkrétně Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR.

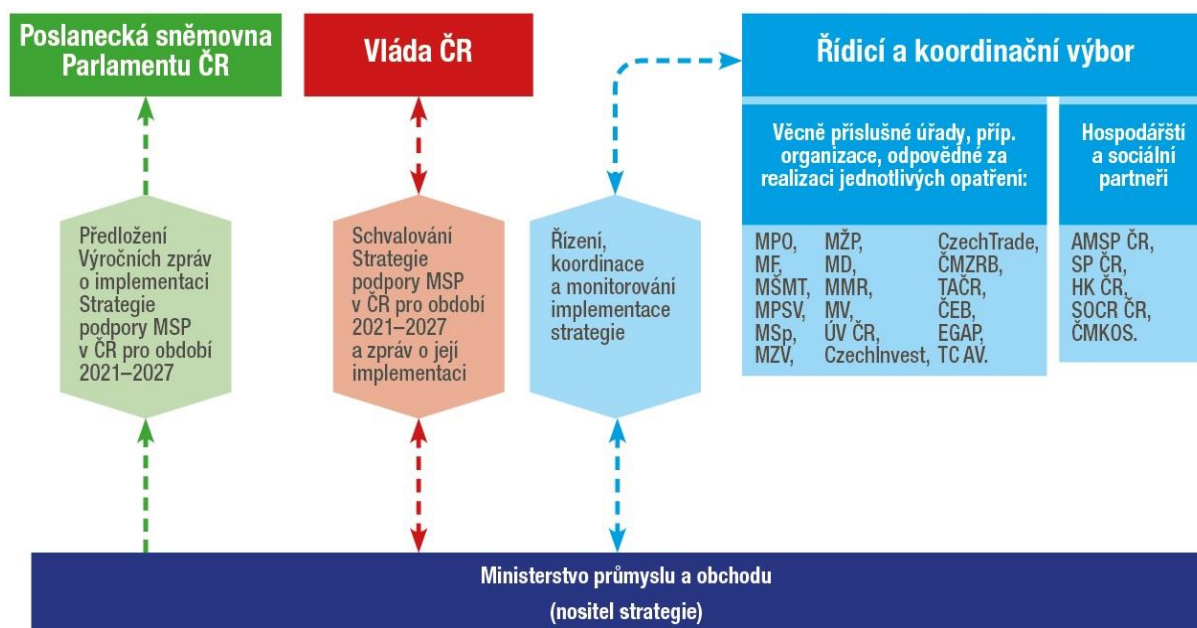
Koordinace realizace strategie je soustředěna na Ministerstvu průmyslu a obchodu, které je zároveň nositelem strategie, nicméně realizace stanovených opatření bude vzhledem k vysoce meziresortnímu a mezioborovému charakteru probíhat i v dalších úřadech a resortech dle jejich gescí, a to v souladu se zákonem č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR, přičemž realizace opatření bude zajištěna v rámci stanovených personálních i finančních limitů dotčených kapitol státního rozpočtu, tj. jednotlivých resortů a úřadů.

V rámci řídicí struktury strategie funguje Řídicí a koordinační výbor, který plní roli hlavního orgánu pro řízení, koordinaci a monitorování implementace strategie, přičemž minimálně jednou ročně projednává aktuální stav a posun v plnění jednotlivých opatření a případné návrhy změn implementačních plánů v rámci jednotlivých klíčových oblastí či návrhy změn samotné strategie. Členy jsou zástupci věcně příslušných resortů (MPO, MF, MŠMT, MPSV, MSp, MZV, MŽP, MD, MMR, MV), institucí (ÚV ČR), agentur či organizací (CzechInvest, CzechTrade, ČMZRB, TAČR) a hospodářských a sociálních partnerů (AMSP ČR, SP ČR, HK ČR, KZPS ČR, SOCR ČR, ČMKOS), které se podílí na implementaci strategie. Řídicí a koordinační výbor se rovněž zabývá dokumenty vztahujícími se k postupu implementace strategie, příp. dalšími relevantními podklady. Řídicí a koordinační výbor tak představuje mechanismus pro zajištění nejširší koordinace za účasti nejen orgánů zapojených do implementace, ale také hospodářských a sociálních partnerů.

⁷¹ Implementační plány tvoří přílohy této strategie (Příloha 2a-f)

⁷² viz Next Generation EU a související nástroje.

Obrázek 3: Řízení Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021-2027

Podpůrnou funkci při implementaci strategie plní Realizační tým fungující v rámci MPO, který primárně zpracovává souhrnnou informaci o realizaci strategie, a za tímto účelem provádí sběr informací a podkladů od gestorů o realizaci jednotlivých opatření a naplňování stanovených cílů. Zároveň komunikuje s gestory/spolugestory opatření a dalšími spolupracujícími subjekty za účelem návrhů aktualizace implementačních plánů či samotné strategie.

V případě změn strategie platí, že se jedná o dlouhodobý koncepční dokument v rámci, něhož může docházet ke změnám různé úrovně. Změny ve strategii (např. změny cílů nebo opatření) nebo ve způsobu její implementace mohou být vynuceny vnějším okolím (např. rozhodnutím vlády či výskytem hrozby s celospolečenským dopadem) nebo mohou být realizovány na základě podnětu některého z aktérů implementace (např. na základě monitoringu plnění cílů strategie či na základě výsledků evaluací). S ohledem na pravidelný monitoring pak bude možné zajistit včasné rozpoznání případných problémů a přistoupit k potřebné změně. Ke změnám ve struktuře strategických cílů jednotlivých klíčových oblastí by však mělo docházet jen zcela ve výjimečných a odůvodněných případech. V případě specifických cílů může docházet k jejich vyřazení, pokud byly naplněny a neprobíhají-li již na ně vázaná opatření. Změny implementačních plánů pak představují běžnou součást naplňování strategie, přičemž zrealizovaná opatření budou vyřazována a nová budou dle potřeby doplňována do aktualizovaných verzí implementačních plánů pro jednotlivé klíčové oblasti. Lze rovněž definovat nové specifické cíle a opatření, které reagují na aktuální vývoj.

Monitoring a evaluace

Kontrola naplňování obsahu strategie bude založena na pravidelném monitoringu a vyhodnocování. Počínaje rokem 2022 bude každoročně zpracována Výroční zpráva o implementaci Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021 – 2027, která bude představovat souhrnnou zprávu o realizaci této strategie a zároveň bude informovat o vývoji malého a středního podnikání v ČR, a to v souladu se zákonem č. 47/2002 Sb., o podpoře malého a středního podnikání. Tato zpráva bude podléhat schválení vládou ČR a následně bude předložena Poslanecké sněmovně ČR.

Obecně platí, že monitorování strategie se zaměřuje na sledování vývoje v rámci stanovených klíčových oblastí. Naplňování stanovených cílů a opatření tak bude monitorováno prostřednictvím nadefinovaných výstupových a výsledkových indikátorů strategie (kvantitativních i kvalitativních) v každé z klíčových oblastí, na jejichž základě bude vyhodnocováno, zda dochází k očekávaným změnám. Samotná

efektivita využití finančních prostředků a pokrok v podporovaných oblastech budou sledovány a vyhodnocovány prostřednictvím jednotlivých implementačních nástrojů, resp. programů podpory.

Pro efektivní řízení platí, že indikátory jednotlivých cílů jsou průběžně v daných termínech vyhodnocovány, zda dosažené výsledky odpovídají stanoveným cílům. Na každoročním sběru a vyhodnocení dat a zpracování výroční zprávy se budou podílet gestoři/spolugestoři jednotlivých opatření, přičemž každý z nich odpovídá za zhodnocení dosaženého pokroku, monitoring a vykazování relevantních indikátorů u opatření, které spadá do jejich gesce. Klíčová tak bude dostupnost dat popisujících, jak výsledky a zjištění mohou ovlivnit změny v rámci strategických a specifických cílů u jednotlivých klíčových oblastí. Právě pravidelný monitoring bude sloužit jako rychlá zpětná vazba o postupu implementace. Zároveň by však vždy měl být sledován kontext, ve kterém je strategie implementována, tzn. vývoj vnějšího prostředí. Z důvodu vysoké míry komplexity problematiky podpory MSP je totiž potřeba věnovat pozornost i celkovému kontextu, resp. prostředí, a proto zde hrají hlavní roli jednotlivé globální a evropské indexy, jejichž vývoj bude rovněž sledován.

Pro účely vyhodnocení realizace strategie bude v polovině období (rok 2024) nezávislým dodavatelem realizována střednědobá evaluace, která se zaměří na vyhodnocení aktuálního pokroku v dosahování cílů, způsobu implementace a případně navrhne adekvátní doporučení pro realizaci, resp. revizi strategie a její implementace v dalších letech. Na konci období pak bude realizována závěrečná evaluace, která se zaměří na vyhodnocení, do jaké míry se podařilo naplnit cíle strategie. Celkově by tak měly obě evaluace vyhodnotit relevanci, účinnost, efektivnost a dopady intervencí, a to jak celkově, tak i na úrovni jednotlivých cílů. Bude se tedy jednat o evaluace zaměřené na výsledky a dopady programu.

Komunikace

Vzhledem k tomu, že komunikace o plánovaných či realizovaných opatřeních, průběhu realizace strategie, jejích cílech a dopadech je jedním ze klíčových prvků pro její úspěšnou implementaci a naplnění stanovených cílů v letech 2021-2027, bude propagace a komunikace strategie zahrnovat semináře, workshopy, konference, kulaté stoly atd. Tyto informační kanály budou zajišťovat přímý kontakt s podnikateli i odbornou veřejností a zároveň cennou zpětnou vazbu.

Cílem komunikace s podnikateli, resp. potenciálními příjemci podpory je zároveň propagace samotné podpory. V tomto ohledu bude představovat stěžejní nástroj pravidelná aktualizace Katalogu podpor MSP, který poskytuje komplexní přehled poskytovatelů a programů podpory pro MSP v daném období.

Zdroje financování

Financování klíčových oblastí a jednotlivých opatření bude realizováno prostřednictvím rozpočtových zdrojů ČR (státní rozpočet) a EU (finanční prostředky EU v přímém, nepřímém a sdíleném řízení), které jsou blíže představeny níže. V neposlední řadě však budou k naplnění cílů Strategie přispívat i soukromé zdroje samotných podniků, ať už ve formě spolufinancování státní podpory, dále při realizaci některé z plánovaných aktivit bez využití státní podpory či aktivizaci soukromých investorů.

Evropský fond pro regionální rozvoj

Evropský fond pro regionální rozvoj je jedním z hlavních finančních nástrojů politiky soudržnosti EU. Jeho cílem je pomáhat při zmírňování rozdílů v úrovni rozvoje evropských regionů a snižovat zaostalost nejvíce znevýhodněných regionů. Z tohoto fondu lze financovat celou řadu investičních aktivit podniků, jedná se zejména o podporu výzkumu, vývoje a inovací, rozvoj dovedností a zkvalitňování služeb pro podnikatele, investice do digitalizace a digitální infrastruktury, podpora nízkouhlíkové ekonomiky aj.

Evropský sociální fond plus

Evropský sociální fond se zaměřuje na podporu neinvestičních projektů v oblasti podpory zaměstnanosti, podpora sociálního začleňování osob a rovných příležitostí se zaměřením na rozvoj trhu práce a lidských zdrojů. Jeho prostřednictvím lze tak financovat opatření zaměřená na vzdělávání, rozvoj dovedností či rekvalifikaci.

Fond pro spravedlivou transformaci

Fond pro spravedlivou transformaci je prvním pilířem Mechanismu pro spravedlivou transformaci a je podpůrným nástrojem EU, který má napomoci uhlíovým regionům s transformací na nízkouhlíkovou ekonomiku bez negativních ekonomických a sociálních dopadů.

Nástroj na podporu oživení a odolnosti

Nástroj pro oživení a odolnost je největší složkou evropského nástroje na podporu oživení *Next Generation EU* a představuje tak mimořádný podpůrný nástroj EU poskytujícím rozsáhlou finanční podporu členským státům EU v reakci na hospodářský útlum vyvolaný opatřeními proti šíření onemocnění COVID-19. Cílem RRF je finanční podpora provádění reforem členských států a jejich projektů veřejných investic, které trvale posílí (ekonomickou, sociální a teritoriální) soudržnost a odolnost a zároveň přispívají k posílení potenciálu růstu a tvorby pracovních míst, zmírnění dopadů krize, přičemž dále přispívají k zelené a digitální transformaci či řeší výzvy s nimi spojené.

Modernizační fond

Modernizační fond čerpá prostředky zejména z monetizace emisních povolenek v systému EU ETS na období 2021–2030. Zaměřuje se na podporu udržitelných technologií, především na prioritní oblasti, mezi které spadá výroba a využití energie z obnovitelných zdrojů, energetická účinnost a zařízení pro akumulaci a distribuci energie.

Unijní programy (Horizont Evropa, Digitální Evropa, InvestEU⁷³, Program pro jednotný trh aj.)

Unijní programy jsou nástroje podpory, které na rozdíl od operačních programů, z kterých jsou čerpány prostředky z evropských fondů (EFRR, ESF+ a FST) a které jsou spravovány ve sdíleném řízení členského státu a Evropské komise, jsou spravovány výhradně Evropskou komisí. Ta u většiny programů vypisuje výzvy, na které je možné reagovat podáním žádosti o podporu v celoevropské konkurenci, určuje jejich rozpočet a termíny. Tyto programy tak představují další z možností získání finančních prostředků na aktivity v oblastech, výzkumu, vývoje a inovací, podnikání, digitalizaci, rozvoj digitální i energetické infrastruktury atd.

Státní rozpočet (národní a resortní programy)

Národní prostředky budou využity zejména na podporu oblastí, které nebudou moci být podpořeny z výše uvedených zdrojů či nebude k dispozici dostatečný objem prostředků k realizaci plánovaných aktivit, resp. dosažení stanovených cílů. Jedná se o nástroje podpory v gesci jednotlivých resortů, případně jejich příspěvkových organizací, jejichž zdrojem financí jsou prostředky státního rozpočtu.

⁷³ Program InvestEU je ve skutečnosti rozpočtovou zárukou EU, která představuje nástroj pro sdílení rizika, avšak neposkytuje přímo likviditu na financování národních programů na podporu malých a středních podniků. Využití záruky EU nicméně umožňuje navýšení absorpční kapacity programů, a tím podpoření většího množství projektů.

Seznamy

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj aktivních podnikatelských subjektů v ČR v letech 2010–2019

Graf 2: Kvalita podnikatelského prostředí dle průzkumu mezi podniky

Graf 3: Zdroje financování MSP v ČR dle průzkumu mezi podniky

Graf 4: Počet MSP a objem vývozu v roce 2019

Graf 5: Úroveň digitálních dovedností dle vybraných zemí středoevropského regionu

Graf 6: Hlavní trendy v požadavcích MSP na vzdělávací aktivity v období 2021–2027

Graf 7: Inovační aktivita podniků v ČR

Graf 8: Hodnota vybraných ukazatelů Evropského srovnávacího přehledu inovací 2020 dle vybraných zemí středoevropského regionu

Graf 9: Hodnota vybraných ukazatelů v rámci Indexu digitální ekonomiky a společnosti

Graf 10: Průzkum plánovaných investic MSP do digitalizace v období 2021-2027

Graf 11: Vývoj energetické náročnosti průmyslu ČR v letech 2010–2018

Graf 12: Hrubá výroba elektřiny v ČR v roce 2018 dle zdroje

Seznam obrázků

Obrázek 1: Znázornění postupu při výběru klíčových oblastí

Obrázek 2: Konceptuální rámec Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021-2027

Obrázek 3: Řízení Strategie podpory MSP v ČR pro období 2021-2027

Seznam příloh

Příloha 1 Analýza segmentu MSP v ČR dle klíčových oblastí

Příloha 2a Podnikatelské prostředí – implementační plán

Příloha 2b Přístup k financím – implementační plán

Příloha 2c Přístup na trhy – implementační plán

Příloha 2d Pracovní síla, dovednosti a vzdělávání – implementační plán

Příloha 2e Výzkum, vývoj a inovace – implementační plán

Příloha 2f Digitalizace – implementační plán

Příloha 2g Nízkouhlíková ekonomika a účinné nakládání se zdroji – implementační plán

Příloha 3 Teorie změny dle klíčových oblastí

Příloha 4 Slovníček pojmů